

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Medvlla Theologica

Ex Sacris Scriptvris, Conciliorvm Pontificvmqve Decretis, Et Sanctorvm Patrvm Ac Doctorum Placitis Expressa ; In qua, quidquid tum ad fidei mysteria sanè ac rectè intelligenda, & ab erroribus quibusvis secernenda, tum ad sacramenta debitè conficienda & ministranda, tum ad actiones humanas iuxta ...

Complectens ea quæ ad Sacramenta & mores pertinent

Abelly, Louis

Coloniæ Agrippinæ, 1659

Capvt V. De Sacramento Pœnitentiæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38979

Missarum, & candelarum, certum numerum, qui magis à superstitione cultu, quàm à vera religione, inventus est, omnino à Ecclesia removeant; doceantq; populum, quis sit, & à quo potissimum proveniat sanctissimi huius sacrificii tam pretiosus ac celestis fructus. Moneant etiam eundem populum, ut frequenter ad sua Parochias, saltem diebus Dominicis, & maioribus Festis, cadant.

CAPUT QUINTVM

De Sacramento Pœnitentiæ.

SECTIO I.

Quid nomine Pœnitentiæ intelligatur.

PŒNITENTIÆ nomen in duplici sensu à Theologis sumi solet: primò, pro virtute morali infusa, cuius proprius actus est detestari peccatum, ac de illo commisso dolere, non modò, quatenus rectæ rationi advertitur, sed præsertim quatenus est offensa quædam, & iniuria Deo illata, cum proposito emendandi ac reparandi offensam illam & injuriam, ipsique Deo satisfaciendi. Ita Doctor. 3. p. q. 85. a. 1. 2. & 3. & de hac pœnitentiæ virtute frequens mentio reperitur in scripturis. fuitq; (ut loquitur Concil. Trid. sess. 14. cap. 1.) *universis hominibus, qui se mortaliter aliquo peccato inquinassent, quovis tempore ad gratiam, & iustitiam assequendam necessaria.*

Secundò nomen Pœnitentiæ sumitur pro uno ex Sacramentis novæ legis; id, est pro, ritu aliquo externo & sensibili divinitus instituto, quosdam hominis pœnitentiæ, & ministri absolventis actus complectente, quo ab illo Deo reconciliatur, & à peccatis post Baptismum commissis absolvitur.

Primus, qui hujus Sacramenti veritatem impugnavit, fuit Novatus Episcopus Africanus, qui exinde Romanam

veniens

veniens Novatianum presbyterum, & alios quosdam se-
 duxit, & in suas partes traxit, ut fufius declarat Baronius
 ad annum Christi 254. nu. 66. ubi refert ipsum novarum
 ipsiusque gregales primùm in Africa adversus S. Cypria-
 num Schisma conflasse, eò quòd in lapsis Ecclesiæ recon-
 ciliandis nimis rigidum se præbere. Postea mutata fa-
 cie (quod rectè observat idem Baronius, peculiare esse o-
 mnium hæreticorum atque schismaticorum, nunquam
 scilicet perstare in eadem sententia; sed pro loco, & tem-
 pore novas induere formas) in sanctissimum Pontificem
 Cornelium turbas Romæ concitasse, eò quòd lapsos pœ-
 nitentes in Ecclesiam reciperet, eisque beneficium abso-
 lutionis impertiret, ut eū prætextu illo è sede Romana de-
 turbarent, & Novatianum fastu, & ambitione tumen-
 tem in illâ per fas nefasque intruderent: eoque tandem devenit
 ipse Novatus, ut negaret ullam sacerdotibus novæ legis ad
 remittenda peccata post Baptismum commissa traditam
 esse à Christo potestatem; verùm ipsius Novati sectatores
 postmodum ab eo desciverunt (quod Lutheranis, Calvi-
 nistis & aliis à veritate dissidentibus familiare est nimirum
 ut ab autoribus, & patriarchis sectarum suarum, ubi frav's
 illorum patescere incipit, paulatim se subducant, & alia
 dogmata profiteri subinde incipiant, donec ab illis etiam
 ad alia transfugere veritatis armis oppressi cogantur) eam
 enim ipsius Novati asseclæ præfatam magistri sui hæresim
 propugnare non possent, illam temperare voluerunt, ad-
 mittentes quidem aliquod remedium, quo virtute cla-
 vium Ecclesia remittere posset leviora peccata, non tamè
 graviora & atrociora; quod testatur Sanctus Ambros. libr.
 1. de pœnit. cap. 2. ubi de illis hæreticis sic loquitur, *Aut
 se exceptis gravioribus criminibus, relaxare veniam levioribus.
 Non hoc quidem author erroris Novatus ait, qui nemini dan-
 dam Pœnitentiam putavit.*

Errorem illum ab Ecclesia proscripsum, (ut testatur
 Cyprianus Epi. 12. & 54. cap. 9.) & iam obsoletum recen-
 tiores hæretici denuò renovare conati sunt, ut videre est
 apud Bellarm lib. de Pœnit. ca. 9.) negantes sacrum illum
 ritum,

ritum, quo Ecclesia Catholica in reconciliandis peccatis post Baptismum lapsis utitur, esse Sacramentum Christo Domino institutum, aut ullam inesse sacerdotibus ad peccata remittenda iudiciariam potestatem: cuius quidem erroris falsitas, & simul Catholici dogmatis veritas plenius constabit ex ijs, quae sectione sequenti dicentur.

SECTIO II

Pœnitentiam esse verum & propriè dictum novum

legit Sacramentum, contra hæreticos demonstratur.

PRÆTER auctoritatem universæ Ecclesiæ (quæ tum in Concilio Florent in decreto Eugenii, tum in Tridentinæ sess. 14. can. 1. hoc dogma tanquam certissimum, ac fidei credendum definivit, erroremque oppositum anathematice percussit) probari potest ejusdem dogmatis veritas veteris testimoniis. SS. Patrum fuscè relatis à Iudoco Cocconio tom. 2. thesauri lib. 7. art. 1. & seq. duo vel tria hic illustriora proferemus. Primum est S. Ambr. lib. 1. de Pœnit. cap. 1. *Cur baptizatis, inquit, si per hominem peccata dimitti non possunt? Quid interest, utrum per Pœnitentiam, an per Lavamentum hoc ius sibi datum Sacerdotes vendicent?* quibus verbis æqualem vim ad peccata remittenda sacerdotibus, sive Baptismum conferendo, sive Pœnitentiæ Sacramentum administrando tribuit. Secundum est S. Chryf. lib. 3. de sacerdotio, ubi, postquam potestatem ad peccata remittenda, quæ sacerdotibus collata est, contulit cum potestate eorumdem ad conficiendam Eucharistiam: postea conferentiam eandem cum potestate baptizandi, neque enim, inquit, *Sacerdotes, cum nos regenerant, sed etiam postea condonandorum nostrorum peccatorum potestatem obtinent.* Tertium S. Petri Chrysol. Sermon. 84. ubi sunt, inquit, qui per homines non posse peccata remitti præseribunt &c. *Remittit Petrus peccata, & toto cum gaudio suscipit pœnitentes, atque omnibus sacerdotibus hanc a Domino concessam amplectitur potestatem.*

Probat

Probari Præterea potest eadem veritas ex his Christi Domini verbis S. Ioan. 20. *Quorum remisistis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta sunt.* Ex quibus duo colliguntur; primum est, ritum aliquem externum à Christo Domino institutum esse, quo Apostoli eorumque in sacerdotio successores de peccatis juridicè cognoscerent, eaque sic cognita vel remitterent, vel retinerent, idque (ut fit in iudiciis humanis) verbo aliquo manifestarent. Secundum est, huic ritui divinitus instituto adjunctam esse promissionem gratiæ sanctificantis; quod satis indicant verba illa: *Remittuntur eis:* cum hæc peccatorum remissio non nisi per gratiæ sanctificantis infusionem fiat, ut constat ex iis, quæ in priori hujus operis parte in tractatu de gratia dicta sunt. Unde patet, Pœnitentiam esse ritum externum à Christo Domino institutum, quo gratia confertur; ac proinde esse Sacramentum: & eo sensu verba illa Christi Domini intellexerunt S. Cypr. in Serm. de lapsis, S. Basil. in Epist. ad Amphilochoium, S. Athan. hom. in illa verba; *Ite in castellum* & S. Thom. in comm. super c. 16. S. Math. ubi tres errores super illorum verborum explicatione vitandos esse monet. Primus est eorum, qui opinati sunt, Sacerdotes posse quemlibet pro arbitrio solvere aut ligare, peccata remittere aut retinere; quod falsum est; his enim verbis Christus vices suas tantummodo demandavit Sacerdotibus, ut facerent quod ipse facturus fuisset, si visibilis in terra manere voluisset; proindeque; ut peccata remitterent vel retinerent, non pro libito, sed prout ipse remisisset aut tenuisset; quod ab Ecclesiæ sensu discere debent.

Secundus error est, solvete aut ligare nihil esse aliud, quam pœnitentem solum, aut ligatum declarare; verum, si hoc ita esset, Christus Dominus potius dicere debuisset: *quæcunque soluta erunt in cælis, solvetis super terram;* eum è contrario dixerit: *quæcunque solveris super terram, soluta erunt in cælis.* Et hic error proscriptus etiam fuit in Concilio Trident. sess. 14. can. 9.

Tertius denique error est, sacerdotem, antequam absolutionis verba proferat, supponere debere, pœnitentem

per contritionis actum à culpa peccati , & æternæ pœnæ reatu jam factum esse liberum ; proindeque absolvendo illum tantummodò à pœna temporali , quæ plerumque peccato quoad culpam remisso luenda superest , non totum quidē , sed aliqua ejus parte illius eximere . Verùm quia falsa & aliena sit à vero , & genuino verborum Christi Domini sensu hæc verborum illorum expositio , satis per se manifestum est : quis enim dicat , remittere peccata nihil aliud esse , quàm ipsa peccata jam remissa supponere , & solummodò aliquid de pœna temporali peccatis quoad culpam remissis debita minuere ?

Obiicies , in Sacramentis novæ legis pro materia requiri rem aliquam sensibilem ; nullam autem ejusmodi materiam in Pœnitentia reperiri ; proindeque non esse Sacramentum .

Resp. actus pœnitentis esse materiam Sacramenti Pœnitentiæ , ut infra dicitur ; actus autem illos esse sensibiles vel per se , vel per aliquid aliud ; confessionem quidem per se , cum Sacerdotis auditu percipiatur ; contritionem autem per humiliationem externam , genuflexionem , lacrymas , & alia ejusmodi signa exteriora , atque etiam per ipsam confessionem .

Quæres , an Pœnitentiæ Sacramentum sit ad salutem necessarium ? Resp. affirmative , idque non modò necessitate præcepti , de qua suo loco agetur ; sed etiam mediè quod satis expressè declaravit Concil. Trid. sess. 14. cap. 1. ubi dixit , *Sacramentum Pœnitentiæ lapsis post Baptismum salutem necessarium esse , ut nondum regeneratis ipsi Baptismum . Est autem necessarium vel in re , vel saltem in voto ; ita ut quamvis peccator aliquando per actum perfectæ contritionis Deo reconcilietur , ipsa tamen reconciliatio (ut loquitur idem Concil. Cap. 4. ipsi contritioni , sine Sacramenti voto quod in illa includitur , non est adscribenda , Eatenus autem votum hujus Sacramenti in perfectæ contritionis actu includi censetur , quatenus , qui perfectè contritur , ita dispositus est , ut absolute velit servare præcepta omnia sub mortali obligantia , ita ut nullum sit de quo si actu cogita*

rer, illud adimplere non vellet: atqui datur præceptum divinum, & Ecclesiasticum (ut infra explicabitur) confitendi peccata omnia mortalia post Baptismum commissa, eaque clavibus Ecclesiæ subijciendi. Vnde sequitur, peccatorem perfectè contritum ita esse dispositum, ut peccata sua confiteri, & clavibus Ecclesiæ subijcere expressa vel tacita, seu interpretativa intentione velit.

SECTIO III.

Quæ sit materia Sacramenti
Pœnitentiæ.

SUPPONIMVS juxta doctrinam S. Thomæ q. 84. a. 2. in Sacramento Pœnitentiæ sicut & in aliis novæ legis sacramentis, duplicem materiam esse distinguendam, remotam scilicet, & proximam: juxta quam distinctionem.

Dicendum 1. materiam remotam sacramenti Pœnitentiæ esse peccata actualia post actualem Baptismi susceptionem commissa. Ita S. Thomas citat artic. 2. & cum eo communiter omnes. Ratio est quia sacramentum Pœnitentiæ versatur circa peccata, unde sequitur quod ejus sint materia: dici autem non potest, quod sint materia proxima, cum illa sit pars ipsius sacramenti, quæ simul cum ejus forma ad producendam gratiam suo modo concurrere debet; quod peccatis nullomodo convenire potest: unde sequitur, quod sint tantum materia remota.

Sunt autem hic aliqua observanda circa remotam illam Pœnitentiæ materiam Primum est, peccata illa eatenus dici hujus sacramenti materia, quatenus per Pœnitentiã destruantur, & abolentur; sicut lignum dicitur ignis materia, quia per illum consumitur; quo exemplo utitur Catech. Rom. Part. 2. c. 5.

Secundum est, sola peccata post realem Baptismi susceptionem admissa, esse remotam hujus sacramenti materiam: quod satis expressè declaravit Concil. Trid. Sess. 14. c. 1. & 2. Ratio est quia sola ea peccata sunt ejus sacramenti ma-

ei materia, quæ ab illis commissa sunt, in quos sacerdos tanquam iudex potest ferre sententiam: at Ecclesia (ut loquitur Concilium Trid. Cit. c. 2.) in neminem iudicium exercet, qui non prius in ipsam per Baptismi ianuam fuerit ingressus.

Tertium est, peccata omnia post Baptismum commissa sive mortalia, sive venialia, esse materiam huius sacramenti; cum de omnibus confessio fieri possit à pœnitente, & a Sacerdote absolutio conferri, ut satis constat ex generali & illimitata potestate remittendi quæcumque peccata, quam Christus Dominus Apostolis, eorumque in sacerdotio successoribus, concessit. Et hoc etiam intelligi debet de peccatis jam in confessione declaratis, & per Sacerdotis absolutionem remissis, ut docet S. Thom. in 4. dist. 17. q. 2. a 3. q. 5. ad 4. & dist. 18. q. 1. a. 3. q. 2. ad 4. & post illum Lud. Major, Med. Suar. & alii apud Laym. tract. 6. cap. 3. de Sac. Pœnit. & demonstrat usus in Ecclesia receptus, & approbatus confessiones generales instituendi, in quibus peccata jam antea confessa, & remissa declarantur, & deinde iterum subiiciuntur: & hanc praxim non solum in confessionibus generalibus, sed etiam in aliis peccatis, qua jam confessa, & remissa iterum declarandi Navarrus tanquam sanctam & piam laudat, si devotionis causa conscientia quieta fiat.

Dices, peccata illa iam remissa fuisse, & ex consequenti esse delicta & abolita; proindeque materiam huius sacramenti esse non posse, cum amplius deleri, & aboleri non possint.

Resp. peccata illa eatenus esse huius sacramenti materiam, quatenus actus pœnitentis circa illa versari possunt: id est, quatenus pœnitens potest illa detestari, confiteri, &c. sicque materiam proximam huius sacramenti subministrare, quæ simul cum forma illius proprium effectum producat, scilicet gratiam sanctificantem, per quam peccata illa formaliter delerentur & abolerentur, nisi iam delicta & abolita forent.

Quartum est, hanc esse differentiam inter peccata mor-

talia,
facta
per h
possi
ciens
Conc
in con
tacer
Addi
pecca
mort
niali
rii m
reno
D
esse
pto
com
&on
Flon
sunt
dus
pan
pecc
vati
I
tat
col
tis
fac
5. c
ine
cu
sta
qu
po
lic

talia, & venalia; quòd peccata mortalia sint materia huius sacramenti necessaria, id est, quòd non alia ratione quàm per hoc sacramentum in re, vel in voto susceptum remitti possint; peccata autem venalia sint tantùm materia sufficiens, id est quòd *quamquam rectè & utiliter* (ut loquitur Concil. Trid. Sess. 14. cap. 5.) *citraque omnem presumptionem in confessione dicantur, quòd piorum hominum usus demonstrat, taceri tamen citra culpam, multisq; aliis remediis expiari possint.* Addit Nav. Cap. 21. num. 35. iis, qui per divinam gratiam peccatis mortalibus non implicantur, utile esse sapius mortalibus non implicantur, utile esse sapius peccata venialia confiteri: quia per id augetur gratia, pœna Purgatorii minuitur, propositum nunquam peccandi mortaliter renovatur, & habitus peccandi venialiter diminuitur.

Dicendum 2. materiam proximam huius sacramenti esse hos tres actus pœnitentis, scilicet contritionem (sumpto generatim hoc nomine, prout etiam attritionem complectitur) confessionem, & satisfactionem. Ita S. Doctor q. 84. a. 2. & expressè definitum habetur in Concil. Florent. in decr. Eug. & in Trid. Sess. 14. Cap. 3. his verbis: *sunt autem quasi materia huius sacramenti ipsius pœnitentis actus, nempe Contritio, Confessio, & Satisfactio. Qui quatenus in pœnitente ad integritatem sacramenti, ad plenamq; & perfectam peccatorum remissionem ex Dei institutione requiruntur, hæc ratione Pœnitentiæ partes dicuntur.*

Ex illis autem tribus Pœnitentiæ partibus S. Doctor Citat. a. 2. & cum eo communiter alii Theologi asserunt, contritionem, & confessionem esse partes essentielles; satisfactionem verò esse tantùm partem integram ipsius sacramenti; quòd etiam habetur in catech. Rom. Part. 2. c. 5. contritionem enim, & confessionem esse partes essentielles inde constat, quòd sine illis Pœnitentiæ sacramentum, nec fructuosum; nec validum esse possit, ut ex infra dicendis constabit; satisfactionem verò esse tantùm integrantem, quòd absque ea & validum & fructuosum esse possit, ut patet in pœnitente illo, cui in articulo mortis potest aliquando validè & fructuosè conferri absolutio, quavis nulla pœnitentiæ
iniun-

injungatur; & præterea ex eo, quòd satisfactio eorum
 ter post receptam absolutionem impleatur, ut dicitur in
 frà: ex quibus cum habeatur, illam non esse partem huius
 sacramenti essentialem, sequitur ut sit solum integrans
 est, quòd hoc sacramentum absque illa integrum & com-
 pletum esse non possit; sicut licet pes, vel manus non
 pars essentialis hominis, cum absq; pede vel manu veri
 homo esse possit; est tamen pars integrans, quia sine pede
 vel manu homo integer, & completus esse non potest.

SECTIO IV.

Quæ sit forma Pœnitentiæ.

FORMA sacramenti Pœnitentiæ consistit in his verbis
 sacerdotis pœnitentem absolventis: *Ego te absolvo à
 peccatis tuis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.*
 Ita definitum habetur in decreto Eugenii, & in concilio
 Trid. sess. 14. c. 3. ubi dicitur *Formam huius Sacramenti in
 his ministris verbis postam esse: Ego te absolvo.* & hoc etiam
 docet S. Thom. q. 84. art. 3. ex cuius doctrina quædam obse-
 vatu digna colligit Isamb. ad cit. quæst. disp. 8. art. 2. & se-
 quent.

Primum ad validitatem huius Sacramenti necessarium
 requiri, ut illa absolutionis verba pronuncientur voce sa-
 cerdotis, neque ad hoc satis esse, si scripto tradantur: cuius
 quidem rei nulla melior ratio afferri potest, quam ipsius
 Christi Domini institutio, quæ nobis per Ecclesiæ præmi-
 nore fecit. Hæc autem verborum prolatio debet à Sacer-
 dote fieri præsentem ipso pœnitente; absolutio enim absen-
 ti conferri non potest, ut declaravit Clemens VIII. specia-
 liter suo decreto, quòd refertur è Laym, tract. 6. c. 3. de Sacram-
 Pœnit.

Secundum est, quòd quamvis sacerdos in huius Sacra-
 menti administratione verba omnia suprâ relata profere-
 imò & alias preces, quæ & Ecclesiæ instituto ante & post
 absol-

absolutionem recitanda sunt, adungere debeat, nisi forte aliqua necessitas aut causa rationabilis excuset, ut in Rituali declaratur; nihilominus ad essentiam absolutionis seu formæ huius Sacramenti ex probabiliori Theologorû sententiâ hæc sola verba pertinent; *Ego te absolvo*; vel *Absolvo te*; quæ quoad sensum idem significant. Atque in primis quod expressio Sanctissimæ Trinitatis non requiratur essentialiter in hoc Sacramento sicut in Baptismo, docet S. Thomas artic. 3, ad 7. & probat ex eo quod Christus Dominus hoc Sacramentum instituens, nullam Sanctissimæ Trinitatis (sicut in institutione Baptismi) mentionem fecit. Quod item hæc verba; *à peccatis tuis*, ad eiusdem formæ essentiam non pertineant, constat ex eiusdem S. Thomæ doctrina cit. art. 3, ubi pro legitima huius Sacramenti formâ hæc verba tantum ponit: *Ego te absolvo*; quia tamen Ioannes Maior, Petrus Sorus, & aliqui alii graves Theologi existimaverunt verba illa: *à peccatis tuis*, ad essentiam formæ pertinere, nihilque ab Ecclesia super hac re definitum est, ideo tutius erit nunquam illa omittere, præsertim cû ex Ecclesiæ præscripto profertur debeant.

Tertium est, impositionem manuum in hoc Sacramento (ut docet S. Thomas artic. 4,) esse tantum ex Ecclesiæ instituto, nec ad Sacramenti rationem pertinere, quamvis ceremonia illa, sicut & quævis alia ex Ecclesiæ usu aut statuto aliquo in administrandis Sacramentis præscripta, non debeat omitti.

Quartum est, absolutionis formam modo deprecatório prolata, esse invalidam, ut ex eodem S. Doctore artic. 3, constat: est enim hoc Pœnitentiæ Sacramentum ad instar iudicii institutum, cuius verba debent esse absolutiva, non deprecatória; non enim dixit Christus Dominus: *Peccata illorum pro quibus oraveritis, remittentur ei*; sed simpliciter & absolute: *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis*; unde si quis pœnitentem absolveret dicendo; *Absolvat te Deus*, nihil efficeret.

Quintum est, conditionem de futuro huius Sacramenti formæ appositam, reddere illam insufficientem & nul-

lam

lam; quia talis conditio suspenderet ipsius formæ significationem & effectum, proindeque in causa esset, cur absolutio illa irrita & nulla existeret. Imò Petrus de Ledesma tract. de Pœnit. c. 3. dicit gravissimum sacrilegium ab illo sacerdote committi, qui eiusmodi conditionem de futuro absolutioni apponeret; v. g. si diceret: *Ego te absolvo dummodo rem ablatam intra decem dies restituas*, aut quid simile.

Quod autem spectat ad alias condiciones de præterito vel præsentis, quamvis non reddant absolutionem invalidam, cum eius significationem aut effectum non suspendant; nihilominus sine rationabili aliqua causa, aut necessitate apponi non debent; putà cum sacerdos ad moribus dum absolvendum accedens, non nisi dubia & incerta contritionis signa in eo deprehendit; tunc enim potest, imò debet absolutionem illi conferre sub hac conditione, tacita vel expressa: *Si tu es absolutionis capax*, ut docet Isambert, disp. 18. de Sacram. Pœnit. art. 10. & Gamachæus cap. 27. de eod. Sacram. Pœnit. §. 2. in fine: similiter quando sacerdos dubitat, utrum pœnitens plenum atque perfectum rationis usum habuerit nec ne, quando peccata in confessione declarata commisit; v. g. quando puer in primæ rationis crepusculo ad Sacramentum Pœnitentiæ accedit tunc enim secundum communem omnium Doctorum consensum (ut loquitur Ledesma supra) licitè poterit sacerdos dicere in absolutione: *Si peccasti, ego te absolvo*, & additque idem de similibus aliis casibus esse dicendum.

Quares, quis sit verus & proprius sensus illorum verborum: *Ego te absolvo*. Quorundam antiquorum scholasticorum opinio fuit verborum illorum sensum hunc esse: *Ego declaro peccata tibi à Deo esse remissa*; sicque absolutionem Sacramentalem nihil aliud esse, quam declarationem remissionis peccatorum ipsi pœnitenti à Deo factam quam quidem opinionem non satis cum fidei veritate coherere docent Isamb. disp. 1. de Sacram. Pœnit. art. 12. maxime ob contrariam definitionem Concil. Trid. sess. 14. cap. 6. Sacra-

& can. 9. ubi anathema profert in eum qui dixerit, *Absolutionem sacramentalis sacerdotis esse nudum ministerium pronuntiandi, & declarandi peccata esse remissa confitenti.* Quare vera & certa responsio ad quæstionem propositam est, sacerdotem per verba illa absolutionis significare, se pœnitentis peccata remittere, illumque à peccati macula, & consequenter à pœna æterna illi debita Christi Domini autoritate verè absolvere. Ita S. Thom. q. 84. a. 3. ad 3. & probatur in primis ex his Christi Domini verbis S. Matth. 18. *Quicumque solveritis super terram, &c.* & S. Ioann. 20. *Quorum remiseritis peccata, &c.* huius siquidem vocis (*Absolvo*) in forma Sacramenti Pœnitentiæ eadem est significatio, quæ est istorum verborum (*solveritis, remiseritis*) cum iis usus sit Christus Dominus ad Sacramentum hoc instituendum: atqui verba illa veram & effectivam peccatorum remissionem significant in omnibus aliis scripturæ locis, quæ frequenter in utriusque testamenti libris occurrunt; nusquam autem simplicem illius remissionis declarationem: ergo etiam in illo duplici S. Matth. & S. Ioan. loco idem significare censenda sunt; & ex consequenti verbum, *Absolvo*, in forma Sacramenti Pœnitentiæ eandem significationem habere dicendum est.

Probatur deinde ex eo quod S. Chrysostomus de peccatorum remissione loquens Lib. 3. de Sacerd. dixit, *Deum Patrem omnifariam potestatem dedisse filio, & eandem ipsam omnifariam potestatem à Deo filio ipsis Sacerdotibus esse traditam*: atqui certum est filium Dei habuisse veram potestatem remittendi peccata quoad culpam & pœnam æternam; ergo eandem potestatem Sacerdotibus dedit.

Denique (ut rectè observavit S. Ambr. Lib. 1. de Pœnit. c. 2. potestas remittendi peccata tanta est quanta potestas eadem retinendi, cum æqualiter utraque à Christo Domino data fuerit: atqui per hanc Sacerdotes verè peccata quoad maculam & æternæ pœnæ reatum renitent denegando absolutionem: ergo per illam eadem peccata verè quoad maculam & æternæ pœnæ reatum poterunt absolutionem conferendo remittere.

Obiicies,

Obiicies, in variis scripturæ locis dici solum Deum remittere peccata, delere iniquitates.

Respondet S. Doctor supra, iis locis nihil aliud significari, quam Dei solius esse tanquam causæ principalis propriam auctoritatem peccata remittere; quod non impedit quin sacerdotes eiusdem Dei nomine peccata remittant per modum causæ ministerialis seu instrumentalis.

SECTIO V.

Quinam sint effectus huius Sacramenti.

PRIMVS Sacramenti Pœnitentiæ effectus, est remissio omnium, & quorumcunque peccatorum mortalium post susceptionem Baptismi commissorum quantumcunque gravia sunt & enormia; cum potestas peccata remittendi à Christo Domino collata Sacerdotibus S. Ioh. 20. ad omnia peccata, nullo profus excepto, se extendat & hoc definitum habetur in Concilio Later. sub Innocentio III. cap. *Firmiter* extra de summa Trinit. ubi sine ulla exceptione aut restrictione dicitur, peccatum quodcumque post Baptismi susceptionem commissum posse per Pœnitentiam reparari.

Obiicies Christum Dominum S. Matth. 12. & S. Marc. 16. declarasse peccatum in Spiritum sanctum neque in hoc sæculo remitti neque in futuro.

Resp. 1. per peccatum in Spiritum sanctum intelligi à S. Aug. Ser. 11. de verb. Dom. & Epist. 50. ad Bonifacium peccatum finalis impenitentia, quod certum est nunquam remitti; cum post illud commissum peccator sit extra statum viæ, nec proinde sit amplius pœnitentiæ aut absolutionis capax.

Resp. 2. alios SS. Patres per peccatum in Spiritum sanctum intellexisse peccatum illud, quo quis veritatem aliquam à Deo revelatam, & ut sic cognitam, ex certa malitia impugnat, Ita SS. Athanas. Chrys. Basil. Ambros. Hieron. & alii

alii apud Bellarm. lib. 2. de Pœn. c. 16. Dicitur autem irremissibile, non quod absolute remitti non possit, si peccator verè de illo pœniteat, illudque clavibus Ecclesiæ subiciat; sed quia ordinariè, & ut plurimum, qui tale peccatum commisit, de illo ob propria voluntatis perversitatem non pœnitent, nec proinde illius remissionem accipit; sicut alia peccata citatis locis dicuntur remitti, non quod semper de facto remittantur (cùm multi de illis non pœniteant) sed quia ut plurimum & ordinariè pœnitentibus spondentur.

Secundus huius Sacramenti effectus, est remissio peccatorum venialium, quæ sicut quisque potest pie & salubriter in confessione declarare, ita de illis quoque remissionem virtute illius Sacramenti consequi posse certum est, ut ex antè dictis patet.

Est autem difficultas inter Theologos, qua ratione peccata illa in Sacramento Pœnitentiæ remittantur. Omissis variis super hac re sententiis (quas instituti nostri non est hic fufius explicare) probabilissimè loqui videntur ij, qui asserunt, hanc peccatorum venialium remissionem in Sacramento Pœnitentiæ fieri per gratiam sanctificantem, per hoc Sacramentum ex opere operato productam, non solum secundum se præcisè consideratam, sed præsertim ut datam intuitu prævia de illis attritionis, qua ratione formalem cum illis peccatis habet repugnantiam, cùm sit gratia reconciliationis ab ipsis. Ita Vasq. in 1. 2. disp. 207. cap. 4. ex qua doctrina sequitur, ad hoc, ut quis in Sacramento Pœnitentiæ peccatorum venialium remissionem consequatur, necessarium esse, non modò, ut nullam actualem circa peccata illa complacentiam habeat; sed præterea requiri, ut formalem de iis, vel saltem virtuales contritionem, aut attritionem concipiat: ita ut quamvis unum aut alterum in confessione declaret, si tamen de aliis omnibus generatim verè ex animo doleat, virtute Sacramenti illorum omnium remissionem consequatur: quod ideo hic obiter observamus, ut cuique facilius & certius innotescat, neque necessarium, imò neque satis.

satis consultum esse omnia, & singula peccata venialia gillatim in confessionibus quotidianis declarare, quod aliqui scrupulosius faciunt; sed uno aut altero graviori replicato, si nullum mortale subfit, de his & reliquis omnibus verum dolorem & emendationis propositum concipere, & sic beneficium absolutionis recipere.

Quares. quomodo peccata venialia extra Sacramentum Pœnitentiæ remittantur. Resp. 1. Iuxta doctrinam Thomæ q. 87. a. 1. ad peccatorum venialium remissionem extra Sacramentum Pœnitentiæ non sufficere habituales displicentiam, quæ in habitu charitatis includitur; aliter nullus iustus peccati venialis reatum haberet: sed requiritur displicentiam de illis formalem, quæ in actu perfectæ contritionis reperitur, aut saltem virtuales contentam in actu dilectionis Dei. quo quis ipsum sic diligit, ut, si peccata venialia quæ commisit menti occurrerent, perfectum de illis dolorem conciperet. Ita Alensis in 4. part. quæst. 1. memb. 3. art. 4. Palud. in q. dist. 16. quæst. 1. art. 2. & plures alii Theologi. Quamvis etiam probabilis videatur sententia Dom. Soti in 4. dist. 15. quæst. 2. art. 1. Suar. disp. 1. sect. 3. & quorundam aliorum Doctorum, qui docent non modo per contritionem formalem & virtuales, sed etiam per attritionem de illis ex motivo supernaturali electam eiusmodi peccata remitti: certè S. Bernard. Serm. in Cœna Dom. de peccatis illis venialibus loquens dicit, *Non esse non esse pro eis nimis esse sollicitos: Deum facile ignoscere, & libenter, si tantummodo nos agnoscamus. In huiusmodi namque quasi inevitabilibus & negligentiam culpabilem esse, & timorem inordinatum.*

Resp. 2. remitti quoque peccata venialia, tum per aliorum Sacramentorum susceptionem, dum modo suscipiantur vere de peccatis illis doleat, tum etiam per usum Sacramentalium, ut docet S. Thomas q. 87. a. 3. Nomine autem Sacramentalium Theologi communiter intelligunt res quasdam vel actiones sacras ab Ecclesia eo fine institutas, ut per illarum usum peccatorum venialium remissio ob-
tineatur.

Variè autem à Theologis Sacramentalia illa solent enumerari: præcipua, & de quibus apud omnes constat sunt quinque, scilicet *Aqua benedicta*, ut habetur cap. *Aquam de consec. dist. 3. Panis benedictus*; c. *Cum omne crimen*, de consec. dist. 2. *Benedictio Episcopalis*; cap. *Dictum est*, dist. 1. quæst. 2. *Oratio deuote ad Deum suscipi in Ecclesia dedicata*; ex ipso ritu dedicationis Ecclesiarum intelligitur. Et qualibet Sacramentalis unctio, ut docet S. Thom. cit. art. 3. id est, unctio illa, quæ fit in quibusdam Sacramentis ex solo Ecclesia instituta.

Remittuntur autem peccata venialia per Sacramentalium illorum usum, non quidem ex opere operato, ut quidam Theologi minùs probabiliter dixerunt, sed tantum ex opere operantis; quatenus per preces Ecclesiæ, quæ in eiusmodi Sacramentalium usu nobis applicantur, actualia quædam gratiæ auxilia impetrantur, quibus excitamur ad actum aliquem formalem aut virtuales contritionis de illis peccatis venialibus concipiendum Ita S. Thom. cit. 2. 3. ad 3. ubi dicit, quod per Sacramentali tolluntur peccata venialia virtute charitatis, cuius motus per illa excitatur.

Quod si quæstio intelligatur de peccatis venialibus, cum quibus iustus ex hac vita decedit, dicendum est cum S. Doctore q. 7. de malo art. 11. *Illam remitti post hanc vitam quantum ad culpam, eo modo, quo remittuntur in hac vita; scilicet, per actum charitatis in Deum repugnantem venialibus in vita commissis.*

Neque dicas, nullum esse in altera vita merito locum, nec proinde contritionem tunc peccatorum venialium remissionem posse promereri. Respond. enim, peccata illa non remitti vi contritionis illius quatenus est actus bonus & meritorius; sed quatenus est forma quædam peccato veniali repugnans illudque ex anima expellens.

Sunt etiam alii huius Sacramenti effectus præter duos supra explicatos, quorum præcipui sunt pax, & serenitas conscientiæ cum vehementi Spiritus sancti consolatione, ut declarat Concil. Trident. sess. 14. cap. 3. quibus addere possumus reviviscantiam bonorum operum per peccatum mortale

mortale extingtorum, de qua sectione sequenti agendum est.

SECTIO VI.

Virum per Pœnitentiæ Sacramentum merita bonorum operum reviviscant.

DEDVPLICI bonorum operum genere quaestio proposita intelligi potest; primò de illis, quæ in statu peccati mortalis exercentur, & vocantur mortua; secundo de illis, quæ in statu quidem gratiæ facta sunt, sed statum per peccatum mortale labefactato, vim quoque suam meritum amiserunt: De utrisque igitur quaeritur, an per gratiam in Sacramento Pœnitentiæ acceptam quoad meritum reviviscant: pro cuius resolutione.

Dicendum 1. opera bona facta in statu peccati mortalis nihil unquam homini justificato ad gloriam consequendam profutura esse. Ita S. Thom. q. 89. a. 6. & constat ex illis, quæ in priore huius operis parte tract. 6. à nobis dicta sunt de conditionibus operis vitæ æternæ meritorii, quarum prima & præcipua hæc est, ut fiat ab homine in statu gratiæ sanctificantis; unde S. Aug. tract. 71. in S. Ioan. exp. cans hæc Christi Domini verba *Sine me nihil potest fieri*, dicit, opera fidelium à Christo Domino per peccatum mortale excisorum nihil illis ad vitam æternam consequendam prodesse: quod quamvis verum sit, rectè nihilominus moner S. Doctor in responsione ad 3 non esse peccatis inutilia eiusmodi opera bona in statu peccati mortalis facta, ut fufius explicavimus in cit. tract. 6. unde S. Hieron. in cap. 1. Aggæi, *Si quando videris, inquit, inter multa mala opera facere peccatorum quemquam aliqua qua iusta sunt; non est tam iniustus Deus, ut propter multa mala obliviscatur peccatorum bonorum.*

Dicendum 2. bona opera in statu gratiæ sanctificantis facta, & per peccatum mortificata, huius Sacramenti virtute reviviscere; ita ut ius, quod homo sibi ad æternam gloriam

gloriam per opera illa acquisiverat, eidem restituatur; proindeque etiam gratia sanctificans per peccatum mortale deperdita, in qua fundatur ius illud & meritum ad aeternam gloriam. Ita S. Doctor 89. a. 5. & probatur 1. ex illis Apostoli verbis ad Galat. cap. 3. *Tanta passi estis sine causa? si tamen sine causa.* Quib. alloquens ipsos Galatas ob susceptam Christi fidem multa perpeffos, & postea in peccatum mortale lapsos declarat, quod, quamvis in illo statu peccati mortalis bona illa opera essent ipsis inutilia, si tamen per veram poenitentiam converterentur, non fore frustra, & inutiliter ab illis facta. Ita hunc locum explicat S. Hieron. in illud caput, ubi sic loquitur; *Qui ob Christi fidem laboraverit, & postea lapsus fuerit in peccatum, non perdet merita sua, si ad pristinam fidem & studium revertatur.*

Probatur 2. ex Concilio Trid. sess. 6. cap. 16. ubi ait, *Iustificatis hominibus, si vana acceptam gratiam perpetuo conservaverint, si vana amissam recuperaverint, proponenda esse Apostoli verba: 1. Cor. 15. stabiles estote, & immobiles; abundantes in opere Domini semper, scientes quod labor vester non est inanis in Domino. Et Hebr. 6. non enim iniustus Deus, ut obliviscatur operis vestri &c.* Quo loco notanda est distinctio gratiae perpetuo servatae, & gratiae amissae sed recuperatae; quae videretur inutilis, nisi Concilium intelligeret per Poenitentiam pristina merita instaurari ut docet Gamachus cap. 27. de Sacram. Poenit. ubi etiam addit ex S. Doctore gratiam illam habitualement per peccatum deperditam reparari per Poenitentiam in maiori vel minori gradu; iuxta maiorem vel minorem devotionem ac dispositionem ipsius poenitentis; quod etiam prius docuerat Hugo à S. Victore lib. de Sacram. part. 4. c. 19. & S. Bonav. in 4. dist. 14. part. 2. art. 2. quaest. 3.

Quaes an, sicut bona opera mortificata per Poenitentiam reviviscunt, sic è contrario peccata in Sacramento Poenitentiae semel remissa per subsequens peccatum mortale redeant quoad reatum tam culpae quam poenae. Respondet S. Doctor. q. 88. a. 1. peccata semel remissa nunquam postea redire; quod probari potest ex variis scripturae locis.

ex locis: Ezech. 33. *Impietas impii non nocēbit ei, in quaerenda die conversus fuerit ab impietate sua*; Mich. 7. *Proiciet in profundum maris omnia & peccata nostra: quibus & aliis similibus loquendi modis significatur, Deum absolute & independentem ab eventu futuro poenitentibus peccata remittere: quod etiam spectat illud Rom. 11. *Sine poenitentia dona Dei.* Probari deinde potest autoritate Gelasij Papae cap. *Divina.* de Poenit. dist. 4. ubi dicit, quod *Divina poenitentia peccata dimissa in ultionem venire non sinit.**

Quamvis autem peccata iam condonata, nec formaliter, nec materialiter ob sequentem lapsum non redeunt, tamen virtualiter, in quantum aggravatur peccatum subsequens propter circumstantiam ingratitudinis erga Deum, a quo tam misericorditer praecedentia peccata condonata fuerant; & haec ingratitudo tanto gravior se censetur, quanto plura & atrociora delicta fuerunt dimissa. Quamvis autem haec ingratitudo novum peccatum notabiliter aggravet, non est tamen speciale peccatum, ut eo distinctum ut docet S. Thom. a. 4. nisi in eo casu, in quo contra Deum peccaretur ex formali expresso que contra partem beneficii ab eo accepti.

SECTIO VII.

Quid sit contritio in genere.

EXPLICATIS iis, quae ad naturam effectusque huius Sacramenti pertinent, nunc de singulis illius partibus agendum est, atque in primis de contritione, quae in genere secundum mentem, Conc. Trid. sess. 14. cap. 4. definitur: *Animi dolor, ac detestatio de peccato commissum proprio non peccandi de cetero.*

Dicitur, *Animi dolor*, ut significetur, contritionem non in appetitu inferiori, sed in voluntate sedem habere, quae in dolore sensibili, sed in dolore spiritali, qui solus voluntatis proprius est, consistere.

Dicitur deinde, *Detestatio*; ut exprimat odium peccati commissi, ex quo dolor ille solet oriri, vel quod in ipso dolore

dolore saltem virtualiter continetur: eo ipso enim, quo quis verè de peccato commisso dolet, vellet non peccasse (qui proprius est ipsius contritionis motus ut docet Nav. cap. I. num. 2.) proindeque ita dispositus est, ut peccatum commissum odisse, & detestari censeatur.

Dicitur præterea, de peccato commisso; ut intelligatur, objectum doloris illius ac detestationis, non esse quodcumque malum, nec etiam quodcumque peccatum, sed solam illud quod vel omissione vel commissione à nobis perpetratum est: non dicitur de hoc vel illo peccato, sed indefinite de peccato commisso: ut ostendatur contritionem de omnibus peccatis commissis esse concipiendam; qui enim erga aliquod peccatum mortale ita esset affectus, ut de illo commisso non doleret, quantumcumque de aliis sibi dolere videretur, eius contritio vera non esset.

Dicitur denique, cum proposito non peccandi de cætero; qui enim amico à se offenso vult reconciliari (ut dicit Catech. Rom. part. 2. c. 5.) oportet ut & doleat, quod in eum iniuriosus atque contumeliosus fuerit, & de eius amicitia in posterum non amplius lædenda sollicitè provideat; aliàs non agitur pœnitentia, sed simulatur.

Quamvis autem optimum sit, ut propositum illud formaliter, & expressè concipiatur; sufficit tamen ut sit virtuale & implicitum; id est, ut pœnitens de peccatis commissis dolens ita sit dispositus & affectus; ut, si de futuro tempore cogitaret, peccata illa in posterum devitare firmiter proponeret. Ita Maior, Med. And. de Vega, Nav & alii, quos citat, & sequitur Suar. disp. 4. de Pœnit. sect. 3. R. est; quia, ubi est vera aversio à peccato & vera conversio ad Deum, ibi etiam est vera pœnitentia & vera contritio; potest autem cum solo virtuali proposito non peccandi concipi vera aversio à peccato, & vera conversio ad Deum; ex. gr. si quis totus defixus sit in perpendendis peccatis, quæ ex intimo cordis affectu dolet in Deum infinite bonum & diligibilem commississe, ita ut nullo modo de vita in futurum instituenda cogitet; quis dicat illum verè à peccatis non averti & ad Deum converti; certe

certè ubi David Rex tantummodo dixit; *Peccavi Domine* 2. Reg. c. 12. quibus verbis detestationem & displicentiam peccati à se commissi declaravit; quamvis nullum propositum peccati illius in futurum devitandi expresse sit, continuo audivit; *Domine quoque transfudit peccatum tuum.*

Observat autem Carech. Rom. ad significandum dolorem illum de peccatis, qui ad veram illam poenitentiam requiritur, nomen contritionis usurpari, ducta similitudine à rebus corporeis quæ minutatim confringuntur; ut significetur: *Corda nostra, quæ superbia poenitentia obduraverunt, ut contundi, atque conteri;* adeoque dolorem illum contritionis debere esse summum appretiative (ut loquuntur Theologi) id est, quod poenitens debet de peccatis commissis plus dolere, eaque magis odisse, & averfari, quam omnia alia quæcunque mala.

Porro quæ huc usque dicta sunt, generatim intelligi debent de contritione illa, quæ (ut loquitur Concil. Trid.) *Quo vis tempore necessaria fuit ad impetrandam veniam peccatorum:* si enim agatur de contritione, quæ fidelium baptizatorum propria est, quæque ad peccatorum remissionem in Sacramento Poenitentia recipiendam requiritur; præter conditiones supra explicatas unam adhuc exigit Consilium, nimirum, ut dolor ille de peccatis, cum fiducia in divina misericordia, & voto præstandi reliqua, conjunctus sit, quod ad rite suscipiendum Poenitentia Sacramentum requiruntur, est, ut explicitum, aut saltem implicitum propositum includat confitendi Sacramentaliter peccata mortalia commissa, & pro illis Deo satisfaciendi, seu satisfactionem imponendam acceptandi & adimplendi, ut explicat Carech. Rom. supra.

SECTIO VIII.

Quid sit contritio perfecta, & quo pacto ab attritione distinguatur.

SVPPONIMVS ex doctrina Conc. Trid. sess. 14. c. 4. *attritionem illam, (de qua præced. sect. dictum est) dicitur*

in perfectam, quæ simpliciter contritio dici solet, & imperfectam quæ communiter vocatur attritio. Hoc præsupposito quaeritur, quid sit illa contritio perfecta, & quomodo ob attritione distinguatur.

Quidam olim dixerunt, contritionem in eo tantum distinguui ab attritione, quod illius intensio, & duratio, huius intensio & duratio major esset. Alii, quod contritionis actus esset semper gratia sanctificante informatus, attritionis non item. Alii, quod contritio detestaretur peccatum mortale, ut summum malum & super omnia alia mala detestabile; attritio verò illud quidem detestaretur, sed non super omne detestabile. Alii, quod contritio se extenderet virtualiter super omnia peccata mortalia; attritio vero super omnia illa non se extenderet.

Omissa illarum opinionum refutatione, quæ apud Isamb. disp. 12. de Sacri Pœn. art. 1. videri potest, vera sententia, & communis hodie inter Theologos est, contritionem in eo præsertim ab attritione distinguui, quod contritio sit detestatio & dolor de peccato commissi prout est offensa Dei, seu propter Deum summè dilectum; attritio verò sit ejusdem peccati detestatio, & dolor propter aliquod aliud motivum bonum & honestum à perfecta contritionis motivo distinctum. Ita Isamb. loc. cit.

Probat in primis ex Conc. Trid. cit. cap. 4. ubi contritionem ab attritione distinguit in eo, quod contritio sit *Charitate perfecta*, seu formata; attritio verò non sit: quod quidem intelligi debet de perfectione intrinseca per formale motivum charitatis, à quo ille contritionis actus specificatur, & constituitur in ratione veræ directionis Dei; neque enim intelligi potest de extrinseca perfectione, quæ per habitum in actum contritionis derivaretur; cum hoc commune sit cum omnibus aliis virtutum actibus, qui ab homine in statu gratiæ constituto eliciuntur, & etiam ipsi attritioni, si in tali statu eliceretur.

Probat 2. ex S. Aug. serm. 7. de temp. ubi dicit: *Odiū peccati, & amorem Dei efficere veram, & perfectam Penitentiam*: atqui non alia ratione amor Dei cum odio peccati
 H conjungi

coniungi potest ad veram & perfectam poenitentiam seu contritionem efficiendam, nisi quando quis odit, & detestatur peccatum à se commissum de eoque dolet, prout est offensum Dei; id est, prout est malum quoddam ipsius Dei; eiusdem enim charitatis est, velle Deo bonum, seu quod illi gratum & acceptum est, & averfari, ac detestari malum illius seu peccatum, de illoque dolere. At verò attritio non ex amore Dei, sed vel ex turpitudine peccati, vel timore gehennæ, aut alio simili motivo à charitate diverso concipitur, ut docet Concilium suprâ, & sectione sequenti explicabitur.

De hac autem perfecta contritione tria præsertim à nobis observari debent. Primum est, illius tantam, & tam admirabilem esse vim, & efficaciam in ratione charitatis, quæ informatur, & cuius motivo elicitur; ut peccata quæcumque deleat, peccatoremque Deo perfecte reconcilet, etiam antequam Poenitentia Sacramentum actu suscipiatur; ut expressè definitum est in Conc. Trid. suprâ.

Secundum est, ad rationem perfectæ contritionis, adeoque ut producat effectum illum remissionis peccatorum, & reconciliationis cum Deo, non requiri certum aliquem intensiōnis gradum, aut determinatam voluntatis conatum, infra quem non sit ad effectum illum producendum sufficiens; neque certam aliquam durationis metam; neque, ut tot eliciantur contritionis actus, quot peccata commissa sunt: quamvis enim optimum sit, & quam maximè optandum, ut quis poenitens quàm plurimos eliciat perfectæ contritionis actus, eosque quantum poterit intensos, & ex summo voluntatis conatu; ea tamen est divinæ misericordiæ immensa largitas, ut ad peccatorum quorumcunque remissionem, & peccatoris cum Deo reconciliationem sufficiat unus perfectæ contritionis actus, quantumvis parum intensus, & vel unico tantum momento durans; dummodo ex veræ charitatis, & dilectionis motivo eliciatur; sitque, si non in genitivo, appetitively sumus; id est, talis, ut per illū voluntas Deo quibuscumque rebus absolute, & sine ulla prorsus excep-

ne proponat; proindeq; peccatum, quatenus ipsius Dei offensa est, tanquam summum malum, & supra omnia alia quæcunq; mala detestabile aversetur. Ita Bellarm. lib. 2. de Sac. Pœn. c. 2. Gamach. c. 7. de Pœn. assert. 3. & 4. & plures alii Theologi quos ibidem citat.

Ac in primis quod contritio, quamvis minimùm intensa, ad remissionem peccatorum sufficiat, patet ex scriptura, quæ variis in locis peccatorum cōdonationē promittit pœnitentibus. sed cōtritis nullā proposita mēsurā doloris aut contritionis peccatorum: ut Ezech. 18. *Convertimini, & agite pœnitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris; & non erit vobis in ruinam iniquitas: Zach. 1. Convertimini ad me, ait Dominus exercituum: & convertat ad vos A&T. 3. Pœnitimini, & Convertimini, ut deleantur peccata vestra.* Et certè nulla est ratio, cur potius certus aliquis gradus intensiōis in contritione requiratur ad remissionem peccatorum efficiendam, quàm alius major vel minor; neque etiam dici debet quod iunius requiratur; alias quis unquam ne p̄robabiliter quidem sibi persuadere posset, quod ad gradum illum contritionis sumē intensum pervenisset: deinde, ad quid pœnitentia S. Magdalena aliorumq; sanctorum pœnitentium tantopere celebraretur, si omnes pœnitentes ad eādem pœnitentiæ perfectionem obligarentur? Quod verò unicus de omnibus peccatis perfectæ contritionis actus vel momento elicitus, ad illorum remissionem sufficiat, patet ex multis sanctis, ut S. Magdalena, S. Mattheo, S. Paulo & aliis, quos scriptura refert brevissimo tempore, & quæ, si momento unico verè convertos & justificatos fuisse.

Huic doctrinæ favent SS. Patres: ut S. Cypr. in Serm. de cœna Domini, *Sed & in eodem articulo temporis, inquit, cum jam anima festinat ad exitum, & egrediens ad labia expirantis emergerit, Pœnitentiā clementissimi Dei benignitas non aspernatur.* Et paulo inferius, *Nec quantitas criminis, nec brevitas temporis, nec hora extremas, nec vitæ enormitas, si vera contritio, si pura fuerit voluntatum mutatio, excludit à venia.* Et S. Ioan. Chrys. in priori Epist. ad Theodorum lapsum, de bono latrone loquens dicit, quod, *In unico momento totius vitæ peccata simul absest.*

H 2

Tex-

Tertium est, certum esse, dari aliquod præceptum divinum, quo peccator ad actum contritionis eliciendum obligatur aliquando *Neque enim* (ut rectè dixit S. Aug. Lib. de duab. anim. c. 14.) *in hanc rem scriptura testimonia colligere necesse est; vox est etiam ista natura; neminem stultum rei huius notitia deseruit, &c. potest aliquis dicere, se non peccare, non autem non esse, si peccaverit, Pœnitendum; nulla barbaries hoc dicere audebit.*

Verùm difficultas est, quonam tempore præceptum illud obliget: quidam enim dixerunt, peccatorem statim à peccato commisso ad perfectæ contritionis actum eliciendum obligari; & tam diu peccare continuè, quam diu ab ipso peccato, vel perfectæ contritionis actu, vel Sacramento Pœnitentiæ susceptione non purgatur. Alii peccatorem ad id obligari asseruerunt, quoties peccata commissa necesse est in memoria occurrunt. Alii peccatorem ad id obligantur diebus Dominicis vel festivis, ut illos debite sanctificare possit. Quæ omnia quamvis optima sint & saluberrima; nullam tamen in illis casibus ad contritionis perfectæ actum eliciendum obligationem esse docet & probat Gamach. cap. 8 de Sacram. Pœnitent. & Isamb. disp. 11 de eod. Sacramento art. 3. & seq.

Quare cum illis dicendum est, peccatorem ex divino præcepto in duobus tantum casibus ad actum perfectæ contritionis eliciendum obligari. Primus est, quoties actio aliqua necessarîo exercenda est, quæ statim gratiam requirit in eo, qui huiusmodi actionem exercere debet, nec adest Sacerdos, qui eum à peccato mortali quod commisit, Sacramentaliter absolvat; tunc enim ne novum sacrilegii peccatum incurrat, perfectæ contritionis actum eliciere tenetur.

Secundus casus est, quoties quis in periculo mortis constitutus, alicujus peccati mortalis se conscius esse apprehendit: tunc enim, si confessarii copia non superest, tenetur perfectæ contritionis actum elicere. Ratio est, quia ex divinæ legis præcepto quilibet tenetur æternæ damnationis & separationis à Deo certum periculum de vitâ

medi
liud t
actus
licien

Viru
tu

P
ef
fu
lem &
Pœni
venia
tialis
crame
pecca
crame
coman
quivi
est co
cax, p
efficie
ea com
ad Po
tem d

H
stam
Sakra
rum t
simp
dist.

mediumque ad id necessarium adhibere: atqui nullum aliud tunc suppetit damnationis evitandæ medium, quam actus perfectæ contritionis: ergo peccator tunc ad illum elicendum obligabitur.

SECTIO IX.

Utrum contritio perfecta necessaria sit ad Sacramentum Pœnitentiæ dignè & fructuosè recipiendum? an verò attritio ad id sufficiat?

PRÆSUPPONIMVS alterutram esse necessariam: id est, ad fructuosam & dignam Sacramenti Pœnitentiæ susceptionem requiri contritionem aliquam formalem & expressam; ita ut aliquis verus & actualis dolor à Pœnitente concipiatur de peccatis commissis, quamvis venialia tantummodo forent; cum contritio sit pars essentialis hujus Sacramenti, qua deficiente nullum esset Sacramentum. Quare qui tantummodo doleat, quòd de peccatis non doleat, careret dolore ad fructum huius Sacramenti necessario: quia contritio est dolor de peccato commisso, ut ex Conc. Trid. doctrina constat; proindeque quivis alius dolor, qui non est de peccato commisso, non est contritio: quamquam si dolor ille sit absolutus & efficax, pariet necessario verum de peccatis dolorem; id est, efficiet, ut voluntas peccata commissa aversetur, & doleat ea commisisse: quo sensu intelligi debent Theologi, qui ad Pœnitentiæ Sacramentum sufficere dicunt, Pœnitentiam dolere, quòd de peccatis non doleat.

Hoc præsupposito, dicendum est contritionem perfectam, quamvis sit optima & excellentissima dispositio, ad Sacramentum Pœnitentiæ dignè & cum uberrimo gratiarum fructu recipiendum, non esse tamen necessariam, sed simpliciter sufficere attritionem. Ita docent Palud. in 4. dist. 19. quæst. 1. art. 2. S. Anton. 3. part. tit. 14. cap. 19. Sylv. H 3 verbo.

verbo, *Confessio*, c. 1. Roffensis art. 5. cont. Lutherum, & plures alii, quibus subscriplerunt Isamb. disp. 14. de Pœn. art. 4. & Gamach. c. 9. de Sac. Pœn. ubi etiam dicit esse manifestam sententiam S. Thomæ.

Probatur in primis ex Conc. Trid. sess. 14. c. 4. ubi, postquam declaravit contritionem imperfectam, quæ attritio dicitur, *Non solum non facere hominem hypocritam, & magis peccatorem, verum etiam donum Dei esse, & Spiritus sancti impulsum, non quidem adhuc inhabitantis, sed tantum moventis, quo Pœnitens adiutus diem sibi ad iustitiam parat.* hæc immediate subjungit. *Et quamvis sine Sacramento Pœnitentiæ per se ad iustificationem perducere peccatorem nequeat, tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam disponit.* quibus verbis apertissimè declarat, attritionem illam, quam ibidem dicit communiter concipi vel ex confessione turpitudinis peccati vel ex gehennæ pœnarum, quæ metu, si voluntatem peccati excludat, cum spe veniæ, esse dispositionem sufficientem ad remissionem peccatorum in Sacramento Pœnitentiæ obtinendam. Vnde Catech. Rom. part. 2. cap. 5. mentem Concilii adhuc apertius explicans dicit. *Si quis ita animo affectus sit, ut peccata admissa doleat, simulq; in posterum non peccare instituat; et si eius summo dolore non afficiatur, qui ad impetrandam veniam satis esse potest, ei tamen, cum peccata Sacerdotis ritè confessus fuerit, pro omnium scelerum omnia remitti ac condonari.*

Probatur 2. ex S. Augusti lib. de Catechizan. rud. c. 1. ubi dicit eos, qui volunt fieri Christiani, ne eant in ignem æternum cum diabolo, &c habere aliquam dispositionem, non omnino perfectam, sufficientem tamen, ut veri Christiani fiant; id est, ut Baptismi Sacramentum recipiant, ac per illud iustificentur. talis autem dispositio non est alia quam attritio, ut ex eius motivo patet: ergo, si secundum mentem S. Augustini est dispositio sufficiens ad remissionem peccatorum in Baptismo consequendam, erit etiam ad Sacramentum Pœnitentiæ dignè & fructuose recipiendum; cum par sit utrobique ratio, ut rectè probat Gamach. cit. cap. 9.

Proba-

Probatur 3. ex fine ob quem Sacramentum Pœnitentiæ à Christo Domino institutum est; qui finis est spiritualis suscitatio peccatoris à morte peccati, & ejus cum Deo reconciliatio; Unde Baptismus, & Pœnitentiæ vocantur Sacramenta mortuorum; & Conc. Trid. Sess. 14. c. 1. dicit hoc Sacramentum institutum esse, *Ad reconciliandos (Deo) fideles post Baptismum lapsos*: huic autem fini repugnat prerequisite ad hoc Sacramentum, tanquam dispositionem necessariam, actum aliquem, vi cujus ante realem ipsius susceptionem peccator à peccati morte suscitetur, & Deo reconciliatur; quia sic Sacramentum nunquam consequeretur finem suum, proindeq; ad finem illum frustra institutum fuisse diceretur.

Probatur 4. ex potestate remittendi peccata Sacerdotibus à Christo Domino collata, quam ipsi Sacerdotes in hoc Sacramento exercent: quæ quidem potestas frustra illis data fuisset, si ad illius exercitium dispositio aliqua necessario prerequisite in ipso pœnitente, qua peccatorum suorum remissionem ante Sacerdotis absolutionem consequi deberet. Imò ut argumentatur Gamach, cit. cap. 9. si contritio perfecta, esset ad Sacramentum Pœnitentiæ dispositio necessaria, consequens foret, Sacerdotes non habere propriè potestatem Clavium, nec verè peccata remittere; sed solummodo declarare peccata esse remissa: quod dicit esse hæreticum.

Confirmatur ex eo, quòd inde sequeretur, contra communem Ecclesiæ & SS. Patrum consensum, legem gratiæ duriolem, & rigidiolem esse, quàm Mosaica lex fuerit, & longè gravius onus Christianis impositum esse, quàm Iudæis ad remissionem peccatorum obtinendam: in lege Mosaica siquidem sola contritio ad id sufficiebat; in lege autem gratiæ præter contritionem tenerentur insuper pœnitentes peccata omnia mortalia etiam occultissima sigillatim Sacerdoti aperire: quod quàm grave & acerbum sit plerisque, experientia satis testatur.

Porro hæc doctrina ita certa est, ut cùm quidam Theologus nuper in libro à se edito scripsisset, *Attritionem*

de peccatis insufficientem esse pro accipienda remissione peccatorum in Sacramento Penitentia, contritionemque ex charitate perfectam esse ad id necessariam; & ex consequenti Absolutionem Sacramentalem nihil aliud esse, quam declarationem iuridicam peccati iam remissi; alma Facultas Parisiensis multis præhabitis deliberationibus tam prima Iunii quam prima Iulii anni 1638. totum istud hac censura notaverit: *Quod tradit de attritionis insufficientia, & contritionis, ex perfecta charitate absoluta necessitate ad recipiendum Penitentia Sacramentum: & quæ addit de absolutione, quod nihil aliud sit quam declaratio iuridica peccati iam remissi; damnavit facultas, & censuit has propositiones esse quietis animarum perturbativas, & communi & omnino tutæ praxi Ecclesiæ contrarias, efficaciam Sacramenti Penitentia imminutivas, & insuper temerarias, & erroneas. Ita refert Isamb. dif. 14. de Sacr. Pœn. art. 6. qui eadem censuræ interfuit & subscripsit.*

Obiiciunt aliqui Concil. Trid. sess. 6. cap. 6. inter dispositiones ad iustificationem ad aliorum requisitas hanc recensere, ut scilicet, *Deum tanquam omnium iustitiarum fontem diligere incipiant: ac propterea moveantur adversus peccata pericula aliquod, & detestationem, hoc est, per eam penitentiam, quam ante Baptismum agi oportet.*

Resp. vel Concilium ibi loqui de iustificatione adultæ infidelis, quæ fit ante realem Baptismi susceptionem per solum propositum illius suscipiendi, ut verba ex illo citari explicat Isambertus artic. 7. & ad hanc iustificationem certum est contritionem perfectam esse necessariam: vel si loquatur de iustificatione, quæ in reali Baptismi susceptione confertur, per dilectionem Dei non intelligi amorem perfectæ charitatis, sed amorem imperfectum qui in virtute spei reperitur; quod satis aperte ex eius verbis antecedentibus colligitur, ubi de infidelibus adultis loquens, *Disperuntur, inquit, ad ipsam iustitiam, dum excitati divina gratia, & adiuti fidem ex auditu concipientes, &c. in spem eriguntur, fidentes Deum sibi propter Christum proprium fore; illumque tanquam omnium iustitiarum fontem diligere incipiunt: quasi dicat, illos incipere Deum diligere, eò quod*

ab illo tanquam à fonte totius gratiæ, & iustitiæ se peccatorum remissionem impetraturos sperant. Nullus autem dubitat, hunc amorem spei, & hanc confidentiam in Deum per Christi merita requiri ad iustificationem peccatoris, sive in Sacramento, sive extra Sacramentum, sicut & fidem, timorem, aliasque virtutes, quas ibi enumerat concillium, ea ratione quæ à nobis explicata est in priori ejus operis parte tractat. 6. de gratia cap. 4. de iustificatione.

SECTIO X.

Qualis esse debeat attritio illa, quæ ad Sacramentam Pœnitentiæ debitè suscipiendum necessaria est.

AD FACILIOREM quæstionis propositæ solutionem, observandum est attritionem, seu dolorem de peccatis ex variis & multiplici motivo concipi posse. Primò ex motivo malo; v. g. quando quis dolet se in ebrietatem lapsum esse, quia per illam impeditus est, ne furtum committeret. Secundò ex motivo indifferenti; ut si quis de intemperantia doleat, quia sanitati obfuit. Tertio ex motivo aliquo humano; ut si quem latrocinii pœniteat, eò quòd illius causa sit apud alios infamatus. Quarto ex motivo honesto, sed purè naturali; ut si quem pœniteat mendacii vel fraudis, eò quòd rectæ rationi naturali adversetur. Quintò denique ex aliquo motivo bono supernaturali, id est fidei divinæ innixo; v. g. quando quis ex impulsu Spiritus sancti se peccatum aliquod mortale commisisse dolet, illudque detestatur, quia æternæ damnationis incurrendæ, aut cœlestis beatitudinis amittendæ periculo illum exponit; vel quia per fidei lumen iudicat, turpe esse homini Christiano tale peccatum committere, 1. Cor. 6, (quod dixit Apostolus) *Tolero membra Christi, & facere membra meretricis.*

Hac observatione supposita dicendum est, attritionem

H s quinto

quinto modo sumptam, esse ad Sacramentum Pœnitentiæ debitè suscipiendum sufficientem; aliis verò quatuor modis esse insufficientem. Ita Suar. disp. 5. de Sacra. Pœn. Sect. 1. Hamb. disp. 14. de eod. Sacra. art. 4. & alii communiter. Atque in primis quòd attritio quatuor illis prioribus modis sumpta, sit insufficientis, ex illorum enumeratione constat: certum est enim, dolorem de peccatis ex motivo aliquo malo, aut indifferenti, ut humano conceptum, non esse virtuosum; nec proinde ad Sacramentum Pœnitentiæ suscipiendum disponere posse. Certum est quoque, dolorem de peccatis ex motivo naturali honesto elicitum non sufficere, ut ex communi Theologorum consensu docet Suar. supra: & apertè constat ex eo, quòd Concil. Trident. Sess. 14. cap. 4. dicit attritionem illam, quæ ad gratiam huius Sacramenti sufficienter disponit, *Esse donum Dei, & Spiritus sancti impulsam*. Quòd vero sufficiat attritio quinto modo sumpta; id est, quatenus per auxilium gratiæ concipitur ex motivo aliquo bono supernaturali, quodcunque illud sit, evidens est, tum ex verbis Concilii; Trident. præced. sect. relatis, tum ex rationibus quibus ibidem probavimus contritionem perfectam ad fructum Sacramenti Pœnitentiæ non esse necessariam, attritionem verò esse sufficientem: si quæ enim attritio sufficiens est, haud dubiè illa, quæ talis est, qualem illo quinto modo descripsimus.

Objiciunt hæretici apud Bellarm. Lib. 2. de Pœn. cap. 17. attritionem illam ex metu gehennæ conceptam non posse sufficienter ad Pœnitentiæ Sacramentum disponere, quòd sit vitiosa & mala; cum non ex amore Dei, sed ex amore sui oriatur: Vnde Kemnit. in examine Concil. Trident. super sess. 14. attritionem illam ex metu gehennæ conceptam vocat Iudæ pœnitentiam.

Vt clariùs & efficacius hæc objectio solvatur, & hæreticorum error refellatur, observandum est quadruplicem timorem à Theologis assignari. Primus, est timor naturalis, quo naturaliter homo refugit malum naturæ suæ contrarium; & hic timor ex se neque bonus neque malus est.

Secun-

Secundus timor, est mundanus, quo quis inordinate temporalia mala timet, adeo ut ad illa devitanda in Deum peccare non vereatur; & hic timor malus est ac vitiosus, illumq; S. Basil. In Ps. 33. *Hostilem* vocat. Tertius, est timor filialis ex charitate perfecta originem cum omni humilitate ac cordis devotione reveretur, & hoc praesertim metuit, ne in aliquam ejus offensam incurrat, illiq; quovis modo displiceat, aut ab eo per peccatum separetur; & hic timor proprius est sanctorum, deq; illo dixit Psaltes regius Ps. 33. *Time* Dominum omnes sancti eius. Quartus denique, est timor servilis, quo videlicet peccator Deum comminantem & punientem ita timet, ut ratione timoris illius, & propter poenam evitandam quam tunc praeculis habet, peccata commissa aversetur, & ab illis in futurum cavere proponat.

Est autem in confesso dolorem de peccato ex timore mundano, vel naturali ortum, esse insufficientem; ex timore vero filiali, optimum & saluberrimum, cum ad perfectam charitatem pertineat. Tota igitur difficultas est de timore servili (ut observat Bellarminus supra) quem haeretici contendunt esse malum, ac vitiosum, proindeque insufficientem ad veram Poenitentiam: nos e contrario asserimus esse bonum & utilem; proindeque attritionem ex ejus motivo elicitam esse sufficientem dispositionem ad Sacramentum Poenitentiae debite ac fructuose recipiendum.

Probatur haec veritas 1. ex scriptura, quae innumeris propè in locis timorem vindictae divinae, ac poenarum aeternarum ingerit, & ad illum peccatores vehementer excitat; quin & ipsemet Christus Dominus S. Matth. 10. *Nolite*, inquit, *timere eos, qui occidunt corpus, &c.* En timor mundanus, quem reprobatur) *sed potius timete eum, qui potest & animam, & corpus perdere in gehennam*: En timor gehennae & servilis, ad quem excitat.

Probatur 2. ex Concil. Trid. sess. 14. cap. 4. ubi dicit timorem illum, *Donum Dei esse, & Spiritus sancti impulsum*, &c.

*Et c. Eoq̄ timore utiliter concussos Niniuitas, ad bona predicati-
onem, plenam terroribus, pœnitentiam egisse, & c.*

Probat̄ur 3. ex S. Aug. in Psal. 127. ubi super hæc verba:
*Beati omnes, qui timent Dominum: dicit quod, quamvis timer
ille, quo quis pœnas timet, ac metuit, ne mittatur in gehennam,
non dum castus sit; est tamen bonus ac utilis: & ex S. Basil. in Pl.
33 ubi, postquam timorem mundanum descripsit, dixit
que profus esse abiiciendum, subiungit: imò verò salutari,
& qui sanctitatis operatorius est. vñ enarrem qualis sit?i qua-
do te senseris ad unum aliquod cieri ac prosilire peccatum, ad
mentem, revoca formidabile illud nec ulli mortalium tolerabile
iudicium Dei, & c. Vbi pergit in iudicio illo ultimo de-
scribendo, & exinde proponit. Inferni profundum barath-
rum; tenebras impermeabiles; ignem obscurum, causticus qui-
dem habentem vires, luce verò destitutum; vermium innumera-
bilium genus venosum ac carnivorum. & c. additque, hæc tu
time; & eiusmodi timore eruditus quasi frano quodam animum
reprime. Et tandem concludit, Hunc esse timorem, quem Pa-
ter celestis non qualescunque sed filios de propria salute saltem
promisit se docturum.*

Cum igitur constet, timorem illum esse donum Dei, ac
impulsus Spiritus sancti, atque ex motivo supernaturali
divinæ fidei innixo concipi; hinc sequitur esse bonam ac
salutarem; proindeq̄; attritionem; quæ ex illo oritur non
esse vitiosam & malam, sed bonam & honestam; quæ or-
tur quidem ex amore sui sed bene ordinato, quo nimirum
secundum rectam rationem, & divinæ legis præscrip-
tum refugimus damnationem, & mortem æternam; de
quamvis amorem Dei perfectum in se non includat, illum
tamen non excludit, nec illi ullo modo adversatur, unde
sequitur, attritionem illam esse sufficientem dispositio-
nem ad Sacramentum Pœnitentiæ debite suscipiendum.

Instabit aliquis, attritionem ex solo gehennæ metu or-
tam nec honestam, nec bonam moraliter esse posse, cum
sit odium non peccati, sed pœnæ; ita ut si nulla esset pœnæ
peccato imposita, nulla esset quoque peccati detestatio.

Ad solutionem huius instantiæ observandum est, du-
plicem

placem à Theologis distingui timorem servilem, unum quem vocant serviliter terribilem, in quo tota ratio tam finalis, quam impulsiva dolendi de peccato, aut ab illo abstinendi, est fuga, & odium ipsius pœnæ; ita ut quis peccato, aut ab illo abstinendi, est fuga, & odium ipsius pœnæ; ita ut quis peccatum fugiat solummodo ob pœnam quam evitare cupit, finemque suum quasi ultimum in illius pœnæ fuga constituat: alterum vero, quem vocant timorem simpliciter terribilem, in quo pœnæ odium illiusque fuga homini à peccato voluntatem suam avertenti non est ultimus finis, sed tantum proximus; ita ut non sistat se in simplici fuga pœnarum aeternarum, sed hunc illarum meritum saltem virtualiter & interpretativè ad aeternæ vitæ desiderium, & amorem Dei imperfectum referat; quatenus scilicet ex tali metu movetur ad dolendum de peccato, vel ad bene operandum, tum ne pœnam illam aeternam patiat, tum etiam ne bono aeterno privetur, Deumque sibi iratum, & infensum habeat; in quo præsertim differt à timore serviliter servili, qui nihil prorsus de Deo illiusque fruitione curat. Est etiam alia inter utrumque illud timorem differentia quam tradet Bellarm. Lib. 2. de Pœn. c. 18. nimirum quod metus serviliter servilis solummodo peccati executionem seu actionem impediatur; timor verò simpliciter servilis voluntatem ipsam immutat; & non modo à peccato cohibeat, sed etiam ad Deum convertat.

Hac præmissa observatione, facilis est ad instantiam responsio: conceditur enim attritionem ex timore serviliter servili elicitam, nec honestam nec bonam esse moraliter; negatur verò attritionem ex timore simpliciter servili elicitam vitiosam esse, aut insufficientem, cum habeat omnes conditiones à Conc. Trid. requisitas: est enim donum Dei, & impulsus Spiritus sancti, cum gratiam excitantem præsupponat, & ex motivo supernaturali oriatur; & præterea voluntatem peccandi excludat cum spe veniæ à Deo consequendæ.

Ex dictis facile intelligi potest, in quo convenient inter se

se contritio, & attritio, & in quo differant. Conveniunt enim 1. in eo quod utraq; sit supernaturalis; id est, quod utraq; per impulsu Spiritus sancti ex motivo aliquo supernaturali, seu per fidem divinam cognito oriatur. Secundo, quod utraq; debeat esse interna & spiritalis, nec dolore aliquem sensibilem necessario requirat. Tertio, quod ad omnia peccata mortalia commissa nullo profus excepto utraq; debeat extendi. Quarto, quod utraque voluntatem peccandi excludere, spemq; veniæ adjunctam habere debeat. Quinto denique, quod utraque sit dispositio apta, & conveniens ad Sacramentum poenitentiaë dignè & fructuosè suscipiendum.

Differunt autem præsertim, tum ratione objecti formalis, seu motivi; contritio enim ex motivo perfectæ charitatis concipitur; attritio vero ex aliquo alio motivo à charitate diverso, bono tamen & honesto, ac supernaturali lumine fidei cognito: tum ratione effectus; contritio siquidem peccatorem justificat ac Deo reconciliat, etiam antequam poenitentiaë Sacramentum actu susceperit; attritio vero ad justificationem in Sacramento poenitentiaë consequendam tantummodo disponit.

Quod vero aliqui Doctores dicunt attritionem debere aliqua ratione concipi propter amorem ipsius Dei; si de amore perfectæ charitatis intelligitur, negandum est; quia dolor ex illo amore quantumlibet remisso elicitus, ante Sacramenti receptionem justificaret, ut supra probatum est, proindeq; dolor ille non esset attritionis sed contritionis; si autem de amore Dei imperfecto, id est, qui ex motivo à charitate diverso elicitur, qualis est ille qui in virtute spei includitur, quo diligimus Deum non prout est in se summè bonus, & propter se diligibilis, sed prout est erga nos beneficus, & liberalis, concedendum est; quia attritio debet saltem virtualiter spem veniæ in se includere, ut docet Conc. Trid. supra. Videri potest super hac materia beatorum memoriae Franc. Salesii Episc. Gehen. in tract. de divino amore lib. 2. c. 17. ubi optimè explicat, quis, & qualis sit amor ille imperfectus, qui in spei virtute reperitur.

Super-

Supereſt unum hic obſervandum quod monet Laym. tract. 6. de Sacꝛ. Pœn. c. 4. nimirum ad valoreꝛ Sacꝛamenti Pœnitentiæ requiri, ut doloꝛ internus attritionis, ſeu contritionis aliquo modo antecedaꝛ, aut ſaltem comitetur externam peccatoꝝum confeſſionem; tum quia contritio, cum ſit pars Sacꝛamenti, debet aliquo ſigno exteriori, per confeſſionem ſcilicet, fieri ſenſibilis; tum etiam quia ipſa peccatoꝝuꝛi confeſſio procedere debet ab interna Pœnitentia; cum non ſit mera & ſimplex peccatoꝝum narratio. ſed ſui ipſius coram Deo accuſatio, quaꝛ proinde in ſpiritu humilitatis, & animo contrito faciendã eſt. Probabilis nihilominus, & tuta eſt ſententia Suar. diſp. 20. de Sacꝛ. Pœn. ſect. 4. n. 31. (quam hic ſubjūgimus in gratiam eoꝝum, qui frequentius ad tribunal Pœnitentiæ, nec niſi cum culpis venialibus accedunt, quiqꝛ interdum variis ſuper hac re ſcrupulis exagitantur) qui docet, actum contritionis fruſtuoſe poſt confeſſionem peꝛactam poſſe elici, dum modo ante abſolutionem Sacerdotis eliciatur, ipſamqꝛ confeſſionem, quamvis ab interna pœnitentia non proceſſerit, tamen qua poſtea veluti informatur per conſequentem contritionem, ſufficienter perfici in ratione accuſationis Sacꝛamentalis: ſed tunc neceſſe eſſe, ut interior illa contritio, vel attritio exteriori aliquo ſigno, puta exteriori corporis demiffione, humili expectatione ipſius abſolutionis, pectoris tuſione, &c. ſe prodat.

SECTIO XI.

Utrum confeſſio Sacꝛamentalis ad peccatoꝝum remiſſionem conſequendam ex Chꝛiſti Domini inſtitutione ſit neceſſaria.

CONFESSIONIS Sacꝛamentalis nomine, ſecundum communem S. Thomæ in 4. diſt. 17. q. 3. a. 2. alioꝝumqꝛ Theologoꝝum doctꝛinam, intelligitur, *Accuſatio legitima*

legitima in Sacramento Pœnitentiæ de propriis peccatis facta Sacerdoti ad absolutionem illorum ab eo recipiendam.

Dicitur 1. *Accusatio*: quia confessio fieri debet per modum accusationis, nec in ea (ut loquitur Catech. Rom. part. 2 cap. 5.) peccata sunt ita enarranda, quasi rem aliquam per se otiosis auditoribus delectandi causa exponamus: verum accusatoria: immo ita enumeranda sunt, ut ea etiam in nobis discutere cupiamus.

Dicitur 2. *legitima*: quia non qualibet accusatio sufficit, sed ad eam conditiones quædam lege divina præscriptæ, & infra explicandæ requiruntur.

Dicitur 3. *in Sacramento Pœnitentiæ*: confessio enim que fit in foro exteriori coram iudicibus sive secularibus, sive Ecclesiasticis, non est apta huius Sacramenti materia.

Dicitur 4. *de propriis peccatis*: neque enim aliena peccata, sed propria solummodo in confessione declaranda sunt: in quo ab utroque multorum notat Tolet. Lib. 3. c. 6. qui, ut aliquod proprium peccatum detegant, simul aliorum peccata enarrant, vir uxoris, uxor viri, Domini servorum, servi Dominorum, &c. qui quidem super hæc ab ipsis confessoribus admoneri debent.

Dicitur 5. *facta Sacerdoti*: quia solus Sacerdos est legitimus huius Sacramenti minister, ut ex ante dictis constat: nec proinde confessio facta laico, aut clerico non Sacerdoti, ullo modo Sacramentalis est. Debet autem fieri Sacerdoti præsentem non absentem, ut in Catech. Rom. sup. declaratur: & speciali Clementis 8. constitutione (quam refert Lamb. disp. 18. art. 4.) sententia illa, quæ asserit, confessionem Sacramentalem per literas, aut internuncium fieri posse, tanquam falsa & scandalosa prohibita est: tunc enim nec confessio secreta esset, nec certa materia absolutionis; contingere siquidem posset, ut pœnitens intermedio tempore mutaret animum, aut è vivis excederet. Potest tamen pœnitens aliquando solis nutibus confiteri, ut in mutis contingit, & interdum in moribundis. Potest per interpretem, v. g. cum Sacerdoti ipsius pœnitentis idioma seu linguam non intelligenti sit confessio; ad quod ta-

men nullus obligatur, ut monet Toletus supra, cum alteri revelare confessionem suam non teneatur. Potest item scripto, ut scilicet peccata sua scribat, si confessor an-
nuente ipso poenitente legat; quod in mutis, aut aliis ex
causa aliqua rationabili contingere posse docet Toletus
supra.

Dicitur denique ad obtinendam peccatorum remissionem :
in quo (ut observat Catech. Rom supra) hoc iudicium longe
dissimile est forentibus capitalium rerum questionibus, in qui-
bus confessioni poena & supplicium, non vero culpa liberatio &
errati venia constituta est.

De confessione igitur Sacramentali eo modo intellecta
quaeritur, utrum sit ex Christi Domini institutione ad re-
missionem peccatorum consequendam necessaria? & re-
sponso affirmativa est de fide : quam tamen negaverunt
olim, non modo Novatiani, sed etiam plures alii haeretici,
ut Messaliani, Iacobitae, Armeni, Albigenses, Flagellantes,
VValdenses, & alii apud Iudocum Coccium t. 2. lib. 8. a. 3.
Quibus postmodum subscripserunt Lutherani & Calvini-
stae, ut videre est apud Bellar. Lib. 3 de Poen. c. 1. qui omnes
licet maxime inter se circa varia dogmata discrepantes, in
eo tamen conveniunt, quod negent confessionis Sacra-
mentalibus ex iure divino necessitatem.

Retellitur illorum error, & veritas opposita probatur 1.
ex cap. 20. S. Iohannis ubi Christus Dominus alloquens A-
postolos eorumque in Sacerdotio successores, *Quorum* (in-
quit) *remiseritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueri-*
tus, retenta sunt: ex quibus verbis perspicuum est (ut docet
Catech. Rom. supra) ipsos Apostolos, & Sacerdotes circa
peccata remittenda, aut retinenda iudices esse constitu-
tos, *Et quoniam* (ut S. Synod. Trident. sapienter admonuit)
de qualibet re verum iudicium fieri, atque in repetendis crimi-
*num poenis iustitia modus teneri non potest, nisi plane cog-
nita & perspecta causa fuerit; ex eo sequitur, ut poenitentium*
confessione sigillatim peccata omnia Sac. r. lotibus sint patefa-
cienda.

Probatur 2. auctoritate plurimorum Conciliorum
genera-

generalium, ac praesertim Lateranensis sub Innocentio tertio c. 21. Constant. sess. 8. Flor. in Decr. Eug. & Trid. sess. 14. c. 5. & can. 6. ubi hæc habentur: *Si quis negaverit Confessionem Sacramentalem, vel institutam, vel ad salutem necessariam esse iure divino; aut dixerit, modum secretè confitendi soli Sacerdoti, quem Ecclesia Catholica ab initio semper observavit, & observat, alienum esse ab institutione, & mandato Christi, & inventum esse humanum; anathema sit.*

Probat 3. ex SS. Patribus qui huic veritati subscriperunt, ut S. Cypr. Serm. de lapsis, ut laudans eos qui de peccatis sola cogitatione commissis se se apud Sacerdotem in Sacramento Pœnitentiæ accusant, *Quantò, inquit, & fide maiores & timore meliores sunt, qui quamvis nullo sacrificij, aut libelli facinore conficti; quoniam tamen de hoc vel cogitaverunt, hoc ipsum apud Sacerdotes Dei dolenter, & simpliciter confitentur, ex omni loge sim conscientia faciunt, animi sui pondus exponunt, salutarem medelam parvus licet, & moeroris vulneribus exquirunt* S. Basil. in regulis Breviorib. num. 288. *Necessario, inquit, peccata aperiri debent, quibus credita est dispensatio inferiorum Dei: siquidem rationem hanc in pœnitentia etiam veteres illos cernimus secutos fuisse.* S. Leo Papa Epist. 80. ad Episcopos Campaniæ prohibens, ne peccata secreta publicè recitarentur, hanc affert rationem: *Cùm, inquit, reatus conscientiarum sufficiat solis Sacerdotibus confessione secretè iudicari.*

Obijciunt hæretici Nestarium Patriarcham Constantinopolitanum abrogasse, presbyterum pœnitentiarii, confessionemque sustulisse: unde inferunt, illam non esse juris divini, cùm tale jus ab hominibus abrogari non possit.

Duplex ad hanc objectionem afferri potest responsio, ut fusius hujus facti enarrationem & explicationem committamus, quæ apud Bellarm. Lib. 3. de Pœn. cap. 14. videri potest. Prima est, abrogationem illam presbyteri pœnitentiarii à Nestario factam, ad sedandum populi tumultum occasione alicujus scandali exortum, qualitercunque facta sit, benè an malè, hominis particularis factum fuisse,

fuisse, qui nec eruditione nec experientia pollebat in his, quæ ad regimen Ecclesiæ pertinent; cum jam senex rerumque Ecclesiasticarum expertus ad Patriarchatum evectus fuisset: proindeque ex illo ejus facto nullum satis validum argumentum duci posse contra tot sæculorum praxim universamque Ecclesiæ consensum.

Secunda responsio est, Nestarium nusquam confessionem Sacramentalem secretam abrogasse, sed solummodo usum aliquem particularem occasione Novatianæ hæresis introductum, quo pœnitentes certa peccata Sacerdoti pœnitentiario confiteri tenebantur, qui eos (prout expedire censebat) ad publicam illorum peccatorum confessionem obligat: quem quidem usum ob scandalum inde secutum abrogavit Nestarius, liberumque reliquit, ut unusquisque peccata sua secreto posset cuilibet Sacerdoti aperire, ut fufius explicat & probat Bellarminus loco citato.

SECTIO XII.

Qua persona, & quo tempore obligentur ad confessionem Sacramentalem faciendam.

QVOD spectat ad primum, communis & certa Doctorum sententia est, eas omnes, & solas personas ad Sacramentalem confessionem obligari, quæ mortale aliquod peccatum post realem Baptismi susceptionem commiserunt. Hoc enim manifeste constat, tum ex cap. *Omnis utriusque sexus* in Concilio Lateranico tum ex eo, quod Concilium Tridentinum sess. 14. cap. 2. dicit, baptizatos, qui se crimine aliquo contaminaverint, ante Pœnitentiæ tribunal, ex Christi Domini instituto sisti debere, ut ab admissis peccatis liberentur; & cap. 5. peccata omnia mortalia, etiamsi occultissima sint, esse in confessione declaranda: venialia autem, quamvis recte, & utiliter in confessione dicuntur, taceri tamen posse citra culpam.

Quod

Quod verò spectat ad secundum, consentiunt omnes Theologi, præceptum divinum de confessione faciendâ obligare illum, qui sibi conscius est peccati alicuius mortalis saltem in articulo, aut probabili periculo mortis, ut sunt, periculosa navigatio, dimicatio cum hostibus, partus difficilis, gravis, & periculosa infirmitas, &c. Ita Navarrus, Sotus, Angelus, Reginaldus, Vasques; & alii apud Bonaciam dist. 5. quæst. 5. de part. Pœnitent. Sect. 2. punct. 4. & ea de causa. cap. cum infirmitas, de pœnitent. & remiss. injungitur medicis, ut, cum eos ad infirmos vocari contigerit, ipse ante omnia moneant, atque inducant, ut Medicos advovent animarum: & Celestinus Papa Epist. 2. ad Episcopos Galliarum, quæ refertur 26. quæst. 6. cap. Agnovimus, improbat pravam quemdam usum denegandi Sacramentum Pœnitentiæ damnatis ad mortem, qui tunc in Gallis inoleverat; Quid hoc, inquit, aliud est, quam morienti mortem addere, eiusque animam sua crudelitate, ne absoluta esse possit, occidere: & paucis interjectis, Salutem ergo homini adimit, quæque mortis tempore speratam Pœnitentiæ denegavit.

Diximus, saltem in articulo aut probabili periculo mortis: quidam enim Doctores non improbabiler existimant, præceptum illud divinum ad confessionem Sacramentalem obligans, etiam aliquando extra articulum periculum mortis obligare. Quis enim sibi persuadet, si Ecclesia tempus confessionis faciendæ non determinasset, peccatorem in quibuslibet criminum sordibus tota vita torpere, mediumque adeo efficax ad veniam peccatorum obtinendam sine novo peccato negligere potuisse.

Quo verò tempore præceptum illud divinum obliget, Christus Dominus expressè determinare noluit, sed Ecclesiæ suæ determinandum reliquit; quæ quidem in Concilio Lateran. sub Innocentio 3. cap. 21. hoc decretum edidit: *Omni utriusque sexus fidelis, postquam ad annos discretæ ætatis pervenerit, omnia sua solus peccata confiteatur fideliter, saltem semel in anno, proprio Sacerdoti; & iniunctam sibi pœnitentiæ studet pro viribus adimplere.* quo decreto suo velu-

ri modificavit, & determinavit ipsum præceptum divinum de confessione faciendâ; & tempus quo implendum esse præscripsit: Neque enim (ut loquitur Concil. Trid. Sess. 14. cap. 5. per Lateranense Concilium Ecclesia statuit, ut Christi fideles confiterentur, quod iure divino necessarium, & institutum esse intellexerat: sed ut præceptum confessionis, saltem semel in anno, ab omnibus, & singulis, cum ad annos discretionis pervenissent impleretur.

Sunt autem quædam hæc circa præceptum illud confessionis annuæ observanda.

Primum est, illud propriè, & per se obligare tantum semel in anno ad confessionem sacramentalem instituendam; quamvis ratione Paschalis communionis, ad quam fideles tenentur, ipso tempore Paschali præsertim obligare censeatur. Ita Sot. in 4. dist. 18. quæst. 1. art. 4. Valent. qu. 9. de Pœn. pun. 4. Vasq. quæst. 5. o. art. 5. & plures alii, quos ibidem citat.

Secundum est, nullam certam ætatem determinari posse, in qua pueri primum confessionis faciendæ præcepto teneantur; cum in aliis citius, in aliis tardius oriatur usus rationis ad peccatum mortale committendum sufficiens: quare id confessarius non ex sola ætate, sed multò magis ex ingenii & educationis qualitate discernere debet. Ita Laym. tract. 6. de Sacram. Pœnit. cap. 7. ubi etiam monet, confessarium, postquam consideratis circumstantiis judicavit, puerum verè ac deliberatè peccatum mortale, quod confitetur, commisisse, illum cura peculiari ad concipiendum dolorem de peccatis ex motivo aliquo supernaturali excitare, & juvare debere; cum in eo dolore concipiendo frequenter pueri deficere soleant. Quod si (ut ibidem subjungit) omnibus perpensis de judicio, & discretionè pueri dubius permaneat, num sufficiens extiterit ad ali- quod peccatum deliberatè committendum; tunc illum sub conditione absolvi poterit.

Tertium est, præcepto confessionis annuæ non obligari nisi eos, qui peccatum aliquod mortale commiserunt, ut constat ex Concilio Trid. supra; & docuit S. Thomas, Sot. Major,

Major, & alii apud Suar. disp. 22. sect. 8. quod tamen non obstat, quin consuetissimū sit iis, qui nullius peccati mortalitatis sibi consciī sunt, ad Pœnitentiæ tribunal tempore Paschali accedere, & venialia confiteri: imo fieri potest, ut is, qui tantum habet venialia, ad confessionem Paschali tempore obligetur, non quidem per se, sed per accidens: primo ratione scandali, quod oriri posset, si tempore Paschali ad confessionem non accederet. Secundo ad evitandum peccatum presumptionis. Tertio ne se ipsum decipiat sibi nimium blandiendo, putans se tantummodo habere venialia, cum fortassis habeat etiam mortalia, quorum non recordeur; quæ tamen tunc ei remitterentur indirectè simul cum venialibus quæ confiteretur. Quod poro ratio ab hac ratione observandum esse in articulo mortis rectè docuit Isamb. disp. 14. art. 14.

Quartum est, præter confessionis annuæ præceptum, dari etiam quosdam alios casus, in quibus confessionis faciendæ obligatio incumbit; v. g. cum quis suscepturus est Sacram Eucharistiam, estque sibi peccati alicuius mortalis conscius: tunc enim (ut declaravit Conc. Triod. sess. 13. ca. 7. *quantumvis sibi contritus videatur, absq. præmissa Confessione Sacramentali ad Sacram Eucharistiam accedere non debet.* P. 7. terea (ut ibidem habetur) quando urgente necessitate sacerdos lethalis alicuius culpæ sibi conscius, absque prævia confessione celebravit, postea debet quàm primum confiteri. Alium adhuc casum adiungit Suar. disp. 35. q. 3. num. 10. cum scilicet quis sapius in peccatum aliquod mortale relabitur, nec se illud aliter evitare posse putat nisi confessionis Sacramentalis auxilio: tunc etiam medium illud amplecti tenetur. Addimus ex Catech. Rom. part. 2. ca. 5. *Nullam rem fidelibus ad eam curam esse debere, quàm ut frequenti peccatorum confessione animam studeant expiare &c. Ac turpe est, cum in eluendo corpus, aut vestium sordibus tam diligentius sumus, non eadem saltem diligentia curare, ne anima splendor turpissimæ peccati maculis obsolescat.*

SECTIO XII.

*Quanam sint conditiones ad confessionem debitam
faciendam requisita.*

QVIDAM Doctores sexdecim eiusmodi conditiones enumerant ; quæ licet alioquin omnes bonæ sint ac utiles , plerasque tamen illarum minimè necessarias esse monet Tolet. lib. 3. c. 7. qui eodem cap. & seqq. quinque præsertim conditiones ad confessionem debitam faciendam requiri docet.

Prima est, ut sit *Diligens* : id est, ut pœnitens confessionem non accedat, quin prius peccata sua diligenti præmissio examine in memoriam sibi revocare conetur, aliàs qui nullam eiusmodi diligentiam adhibere veller, ad confessionem admittendus non esset : imo qui ex culpabili negligentia peccatorum aliquorum mortalium oblivisceretur, quæ idcirco in confessione declarare omitteret, ipsam confessionem ex integro repetere teneretur , ut asserit idem Tolet. c. 9. ubi rectè observat, diligentiam illam non æqualiter in omnibus requiri, sed pro diversa ratione personarum, & status, nec non temporis ex quo ultima confessio facta est, determinandam esse; illumque, qui multis & variis negotiis implicatus est, teneri ad maiorem diligentiam adhibendam, quàm is qui ab eiusmodi negotiis vacuus & liber est ; similiter qui tempore diuturniori expertus confessionis fuit, quàm qui breviori.

Secunda est, ut sit *fidelis & vera*; id est, ut pœnitens veraciter, & sincere Sacerdoti conscientia sua statum aperiat, neq; negando quæ commisit, neq; scienter sibi imponendo, quæ non commisit, neq; item dubia pro certis, aut certa pro dubiis proponendo : mentiri enim in confessione (ut ibidem docet) grave peccatum est, quando scilicet hoc fit deliberatè, & in materia aliqua gravi.

Tertia est, ut sit *Secreta* : id est, ut pœnitens non coram aliis & publicè, sed secreto & ad aurem ipsius Sacerdotis peccata

peccata sua explicet : hanc enim esse confessionis Sacramentalis conditionem ex ipsius Christi Domini institutione rectè docet & probat Iſamb. diſp. 15. de Pœn. art. 9. un. de Concil. Trid. ſeſſ. 14. can. 6. expreſſè aſſerit, Eccleſiam ſemper obſervaviſſe, & obſervare modum illum ſecretè confitendi: & c. 3. ejuſdem ſeſſ. dicit, quòd, *etſi Chriſtus non vetuerit, quin aliquis in vindictam ſuorum ſcelerum, & ſuam humiliatiõem, cum ob aliorum exemplum, tum ob Eccleſia offenſa adificatiõem, delicta ſua publicè confiteri poſſit: non efficitur hoc divino præcepto mandatum; nec ſatis conſulte à ſuperioribus aliqua lege præciperetur, ut delicta, præſertim ſecreta, publicè eſſent confessione aperienda.*

Quarta confessionis conditio eſt, ut ſit *Obedirentia*: id eſt, ut pœnitens habeat voluntatem & propoſitum exequendi ea, quæ confeſſarius ipſi tanquam neceſſaria præſcripſerit, v. g. fugiendi proximas peccati occaſiones aliena reſtituendi, pœnitentiam impoſitam adimplendi, &c.

Quinta denique conditio eſt, ut ſit *Integra*: quæ quidem conditio, quoniam gravioris alicuius momenti eſt, ſequentè commodiùs explicabitur.

SECTION IV.

Quæ ſit integritas confessionis ad validitatem & fructum eius requiſita.

CERTVM eſt integritatem confessionis, non Eccleſiaſtico ſolùm, ſed Divino etiam jure neceſſariam eſſe, pœnitentesque ad peccata ſua omnia in confessione declaranda ex Chriſti Domini institutione obligari. Hoc expreſſè docuit Concil. Trid. ſeſſ. 14. cap. 5. cujus quidem verba, quoniam doctrinam pro hujus Sacramenti partem maximè neceſſariam continent, paulò fuliùs hic attende non erit inutile: dicit igitur *Sacerdotes à Chriſto Domino in quâ præſides, & iudices in Sacramento Pœnitentiæ conſtituti*

indiciū hoc, incognitā causā, exercere non posse; neque aq̄-
tatem quidem illos in iniungendis p̄nitentibus seruare posse, si in ge-
nere duntaxat. & non potius in specie, ac sigillatim, sua ipsi
(p̄nitentes) peccata declarent. Ex his colligitur, oportere a p̄-
nitentibus omnia peccata mortalia, quorum post diligentem sui
discussionem conscientiam habent, in confessione recenseri, et-
iamsi occultissima illa sint, & tantum aduersus duo ultima
Decalogi praecepta commissa, quae nonnunquam animum gra-
uius sauciant, & periculosa sunt ipsi, quae in manifesto ad-
mittuntur, &c. Verum, cum uniuersa mortalia peccata, etiam
cogitationis, homines irae filios, & Dei inimicos reddant; ne-
cessarium est, omnium etiam veniam, cum aperta, & verecunda
Confessione, a Deo quaerere. Itaque dum omnia, quae memoria
occurrunt, peccata Christi fideles confiteri student, proculdubio
omnia diuina misericordia agnoscenda exponunt: qui vero se-
cus faciunt, & scienter aliqua retinent, nihil diuina bonitati
per Sacerdotem remittendum proponunt: si enim erubescat a-
gyrotus vulnus medico detegere, quod ignorat, medicina non cu-
rat. Colligitur praeterea, etiam eas circumstantias in Confessio-
ne explicandas esse, quae speciem peccati mutant: quod sine illis
peccata ipsa, neque a p̄nitentibus integrè exponantur, nec iu-
diciis innotescant, &c. Reliquia autem peccata, quae dili-
genter cogitanti non occurrunt, in uniuersum, eadem confes-
sione inclusa esse intelliguntur: pro quibus fideliter cum Pro-
pheta dicimus Ps. 18. *Ab occultis meis munda me Domine.*

Ex qua Concilij doctrina intelligi potest, non modò ne-
cessitas integritatis in confessione seruandae, sed etiam
quis sit illius modus, seu quanam requirantur, vt confes-
sio integra esse censeatur: quae hic paulò distinctus, breui-
ter tamen maioris facilitatis gratia subiungimus.

Ad integritatem igitur confessionis secundum mentem
Concilij requiritur primò, vt p̄nitens peccata omnia
mortalia, vel quae mortalia esse dubitat, etiam solius cogi-
tationis, quae post diligentem sui discussionem memoriae
occurrent, in confessione explicet; adeò vt confessio nulla
sit, & denuo iteranda, si vel vnum eiusmodi mortale pec-
catum in confessione deliberatè reticeat. Et de peccatis
quidem

quidem mortalibus, quæ à se commissa esse recordatur, euidenter constat ex supra citatis Concilij verbis: de illis verò peccatis, de quibus pœnitens dubitat vtrum mortalia sint, vel vtrum sint à se commissa, communis Doctorem sententia, & in praxi tenenda, est pœnitentem ad ea sub dubio confitenda obligari. Ita S. Thom. S. Bonau, Alensis, Adrian. Syl. Nau. Suar. & alij, quos citat & sequitur Laym. lib. 1. tract. 1. cap. 5. parag. 4. Quod si post diligentiam sufficientem iudicio viri prudentis in examine conscientiæ adhibitam, peccata aliqua mortalia memoriam effugiant, tunc nihilominus virtute Sacramenti simul cum aliis remittuntur, cum onere tamen, & obligatione eadem confitendi, & clauibus subiiciendi, si fortè postea memoriæ occurrant.

Obseruat autem Pet. de Ledesma tract. de Sac. Pœn. c. 16. ex communi Ecclesiæ doctrina & praxi, omnia illa peccata mortalia vni & eidem Sacerdoti esse confitenda, neque sine sacrilegio diuidi, aut dimidiari posse confessionem, ita vt quædam peccata vni, reliqua vero alteri Sacerdoti declarentur: cum hæc diuisio, & dimidiatio confessionis integritati eius repugnet, nec possit vnum peccatum mortale sine alio remitti.

Requiritur 2. vt pœnitens numerum peccatorum suorum exprimat: neque enim satis est, vt quis v. g. dicat, se multoties tale peccatum commisisse, nisi quoties commiserit, explicet: quod tamen (vt recte monet Gamach. cap. 20. de Sac. Pœn. par. 1. non mathematicè, sed moraliter intelligendum est, seu quantum ab ipso pœnitente fieri potest) vnde sufficit, vt pœnitens numerum illum peccatorum exponat, qui post sufficiens examen memoriæ occurrat: imo, si præcisè non recordetur quoties peccatum aliquod commisit, satis est, vt dicat se circiter toties plus minusve peccatum illud commisisse: quod si frequentissimè in illud lapsus sit, saltem tempus exprimat, dicatque v. g. se ab anno ferè quotidie, vel pluries in vnoquoque die blasphemias protulisse, aut per mensem inimicitias cum aliquo gessisse, cuius quoties recordabatur (quod sæpissime, & quacumq; data occasione fiebat) toties se illius occidendi,

aut aliquod aliud malum illi inferendi voluntatem renouasse. Ita idem Gamach. sup. Tolot. lib. 3. cap. 7. & alij communiter.

Requiritur 3. vt pœnitens circumstantias, quæ speciẽ peccati mutant, in cõfessione declaret; id est, quæ nouam aliquam deformitatẽ speciẽ differentẽ in actũ peccati inducunt, seu quæ specialẽ oppositionẽ habent cum aliquibus alijs præceptis aut virtutibus: v. g. si quis furatus fuerit rem sacram, seu sacris vsibus consecratam, vt calicem; si fornicatus fuerit in loco sacro; si hominem occiderit, qui esset Sacerdos: in primo enim casu circumstantia rei furto ablata; in secundo circumstantia loci; in tertio circumstantia personæ inducit nouam deformitatem speciẽ differentem in ipsam actionem furti, fornicationis, & homicidij; proindeque in confessione declaranda est.

Sufficit autem (quod rectè monet Gamach. loco cit.) ad euitandas perplexitates, in quas personæ laicæ aliquando incurrunt nescientes, quænam sint illæ circumstantiæ, quæ speciem peccati mutant, aut quomodo explicari debeant; sufficit inquam, vt eiusmodi personæ ad Pœnitentiæ Sacramentum accedentes nihil omnino reticere velint eorum, quæ ab ipsis debent declarari, vtque circumstantias notabiliore, quæ per se statim memoriæ occurrunt, & se ipsas satis euidenter produunt, in cõfessione explicent, parati sincerè, ac humiliter respondere ad interrogata Sacerdotis, cuius est dignoscere circumstantias illas necessariò explicandas, de ijsque pœnitentem interrogare; vt postea suo loco dicetur.

Quæres an pœnitens teneatur etiam declarare in confessione circumstantias illas, quæ speciem peccati nõ mutant, sed illud notabiliter aggrauant. Duæ sunt super hac re oppositæ inter se Theologorum sententiæ: alij siquidem, quamuis existiment, optimum, & saluberrimum esse, circumstantias illas notabiliter aggrauantes in confessione declarare, negant tamen pœnitentes ad id obligari. Ita Palud. Adrian. Nau. Med. Pefant. Regin. Vasq. & plures alij apud Bonac. disp. quæst. 4. sect. 2. pun. 3. qui

I &

etiam

etiam pro illa citat S. Doctorem, Alii è contrà asserunt, circumstantias notabiliter aggrauantes esse in confessione declarandas. Ita Marf. Major, Sot. Can. Suar. & alij, quos refert & sequitur Gamach, cap. 20. de Pœnit. parag. 1. cui sententiæ subscribit etiam Isamb. disp. 18. a. 11. eamque pluribus rationibus propugnat. Quamuis autem priorem sententiam maximè probabilem existimemus, tum propter autoritatem Doctorem qui eam tuentur, tum etiam quia Conc. Trid. sess. 14. cap. 5. circumstantias tantummodo speciem peccati mutantem, in confessione declarandas esse dicit, nulla facta mentione circumstantiarum illarum, quæ tantummodo notabiliter aggrauant; quod tamen dicere non omisisset, si necessarium esse iudicasset: contrariam nihilominus sententiam adhuc probabilior, & in praxi quantum, fieri poterit tenendam arbitramur, pœnitentesque circumstantias notabiliter aggrauantes debere in confessione declarare, & à confessarijs, prout spiritus & prudentia suggererit, de iisdem interrogandos esse ob eam præsertim rationem, quòd sine illarum circumstantiarum notitia vix possint confessarij dignoscere, quales & quantas satisfactiones, aut restitutiones iniungere, quæ remedia proponere, aut consilia pœnitentibus suggerere debeant: aliter enim haud dubiè se gerere debet confessarius cum eo, qui breui, aut qui diuturno tempore in peccati alicuius cœno hæsit; aliter cum illo, qui ex graui & inueterato odio, aut qui ex repentina ira, deliberata tamen, malum aliquod intulit, aut optauit; cum hæc nihilominus circumstantiæ peccati speciem non mutant, sed tantummodo aggrauent.

SECTIO XV.

An integritas confessionis ita necessaria sit, vt in nullo casu licitum sit, peccatum aliquod mortale in confessione reticere.

DVO sunt præcipui casus, in quibus pœnitens licitè, & fructuosè absolutionem Sacramentalem recipere potest.

potest, quamuis peccata omnia mortalia, quæ à se commissa recordatur, non declarauerit: quod tamen non obstat, quin cessante ratione, ob quam illa reticuit, eadem postea in confessione declarare teneatur.

Primus casus est, quando reperitur impossibilitas quædam moralis ex parte ipsius poenitentis ad declaranda omnia peccata mortalia à se commissa, v. g. quando egrotus inter confitendum vocis usum repente amittit, nec potest reliqua peccata explicare, vel etiam si nullum peccatū declarare potuerit: tunc enim, dummodo cōtriti animi signa quædam exteriora confessarius in ipso deprehendat, potest, imò debet illum Sacramentaliter absoluerè. Ita Med. Syl. Nau. Bellarm. Suar. & alij apud Bonac. disp. 5. quæst. 5. de Pœnit. pun. 2. Imò, quamuis ante confessarij aduentum non modò vocis, sed etiam rationis ac iudicij usum amiserit, si tamen antea Sacramentalem absolutionē verbis, aut signis petiuerit, declaraueritque se velle confiteri, idque fide digno testimonio ipsi confessario innotescat; tunc etiam potest, imò debet illum Sacramentaliter absoluerè saltem sub conditione. Ita Suar. & alij plures, apud eundem Bonac. supra, quibus subscripsit Gamach. cap. 20. parag. 1. & Isamb. disp. 18. art. 10. Et probatur ex Cencil. Aurasic. 1. can. 12. vbi dicitur quòd subito obmutescens, prout statutum est, baptizari, aut Pœnitentiam accipere potest, si voluntatis praterita testimonium verbis aliorum habet, aut presentis in suo nutu: & ex Conc. Carth. 4. cap. 76. ei, qui Pœnitentiam in infirmitate petit, si casu, dum ad eum Sacerdos inuitatus venit, oppressus infirmitate obmutuerit, vel in phrenesim versus fuerit; dent testimonium qui eum audierint, sicque accipiat Pœnitentiam; & si continuo creditur moriturus, reconcilietur per manus impositionem, & infundatur Eucharistia ori eius. Item ex S. Leone Papa Epist. 91. ad Theodorum Forojuliensem Episcopum, vbi de infirmis loquens, Si, inquit, aliqua vi aggritudinis ita fuerint aggranati, ut quod paulò antè poscebant, sub presentia Sacerdotis significare non valeant; testimonia eis fidelium eircumstantium prodesse debebunt, ut simul & Pœnitentia & reconciliationis beneficium

ficiam consequantur. Accedit etiam praxis totius Ecclesie, quam discimus ex Rituali Romano tit. de ordine adm. ministrandi Sacramentum Eucharistie, in quo dicitur *infirmum absolendum esse, si confitendi desiderium vel per se vel per alios ostenderit.*

Quòd si moribundus vi morbi de repente ita oppressus fuerit, ut nec confessarium postulauerit, nec ullum confitendi desiderium verbis aut nutibus aliisque similibus signis presente vel absente confessario ostenderit; tunc sacramentaliter absolui non poterit; cum nulla sit ibi materia idonea, & sufficiens Sacramenti poenitentiae, nulla contritio aut confessio quae signo aliquo exteriori se prodatur, cum tamen sint partes essentialia ipsius Sacramenti, sine quibus forma illius applicari nec licite nec valide potest. Ita Suar. disp. 23. sect. 1. & plurimi alij Theologi quos citat & sequitur Laym. tract. 6. de Poenit. cap. 8. quibus subscribit Isamb. disp. 17. art. 9. Ceterè Concilia, & Patres non aliter permittunt poenitentiae Sacramentum morturo obmutescenti aut phrenetico ministrari, nisi Sacerdoti constet illum antea Sacramentum ipsum experisse, desideriumque suum verbis aut nutibus aliisque signis declarasse.

Secundus casus est, quando ex confessionis integritate sequeretur aliquod graue damnū spirituale, vel corporale alterius, aut ipsiusmet confitentis. v.g. quando urgente periculo, aut instante naufragio plurium militum, aut nauigationis confessio excipienda est: tunc enim, ne dum vnica confessio integra excipitur, aliorū quibus confitendi spicium deerit, salus periclitetur, sufficit ut quisque peccatū aliquod mortale à se commissum fateatur; imò, si tempus ad id nō suppetat, & jam jam naufragiū immineat, aut praelium ineatur, satis erit tunc, ut omnes nauigantes aut milites signis aliquibus exterioribus se peccasse generatim, & de peccatis verè dolere demonstrent; quae quidem signa visu vel auditu à confessario percipiantur, sicque à confessario absoluantur. Ita Isamb. disp. 17. art. 8.

Item quando infirmus laborat morbo contagioso, si non

non possit confessarius absque manifesto vitæ periculo in peccatis illius sigillatim audiēdis diutius immorari; tunc aliquibus tantum peccatis in confessione auditis, si alias sufficienter dispositus sit, illum sacramentaliter absolue-
re poterit. Ita Vasq. Coninck, & alij apud Bonac. loco proxime citato. In hoc tamen casu debet confessarius ad-
monere infirmum, confessionem illius eo modo factam esse validam, & sufficientem, & quantum fieri poterit, animum pacatum, & tranquillum dimittere.

Simili modo, si quis, v.g. patrem aut matrem confessarij sui occidisset, aut domui eius ignem subiecisset, nec alteri tunc confiteri posset; non teneretur incendium illud aut homicidium ei in confessione declarare: quia hoc esset exponere confessarium ipsum peccato vindictæ, & odij, forte etiam periculo reuelandæ confessionis; & multa hinc mala moraliter sequi possent, cum Sacerdotes sint quoq; homines circumdati infirmitate, & inter illos alij alijs infirmiores: quare tunc posset licite pœnitens peccatum illud in confessione reticere. Ita Nau. cap. 7. num. 3. Gamach. cap. 20. parag. 1. & alij.

Quæres, an similiter liceat pœnitenti reticere in confessione peccatum aliquod mortale, aut illius circumstantiam, quod, vel quam declarare nō potest, nisi cum manifestatione cōplicitis. Nau. supra num. 1. & seqq. affirmat, id non modò licitum esse; sed etiam pœnitentem tunc ad peccati illius aut circumstantiæ reticentiam obligari; illique subscribit Gamach. supra: quorum sententiam, quamuis sit præbalis & tuta, verior tamen, & tutior videtur sententia negans, quæ est S. Doctoris in 4. dist. 16. quæst. 3. art. 2. quæst. 5. ad 5. quem sequuntur Bonau, Alexan. Palud. Major, Almain. & plures alij apud Suar. disp. 34. de Pœnit. sect. 1. cum quibus proinde dicimus, pœnitentem in casu supra declarato debere in primis confessariū quærere, cui persona, cum qua peccauit, non sit nota, vel, si cōmodè, & absque salutis periculo fieri possit, confessionem in aliud tempus differre; quod si neutrū possit, tenetur tunc peccatum suum tale, quale commissum fuit

declarare. Id manifeste innuit S. Bernardus opusculo de formula honestæ vitæ versus finem, ubi hoc documentum tradit: *De nullo prorsus, sinistre loquari, quantumcumque sit verum vel manifestum, nisi in confessione, & hoc, ubi non potest aliter manifestare peccatum tuum.*

Ex qua S. Bernardi, & aliorum, qui supra citati sunt doctrina colligitur 1. quod obligatio integrè confitendi à Christo Domino cuique pœnitenti imposita, est ratio sufficiens ad peccatum alterius sub sigillo huius Sacramenti confessario manifestandum; ac proinde quod illa manifestatio sic facta charitati proximi non aduersetur; sicut eadem charitati minimè repugnat, si extra confessionem peccatum alterius occultum ex aliqua iusta & rationabili causâ manifestetur.

Colligitur 2. extra hunc casum necessitatis nullatenus licere alterius peccatum in confessione declarare; idcirco quando confessarius prouidet, pœnitentem sine vlla causâ rationabili velle nominare personas peccati sui complices, vel à quibus ad peccandum inductus est, debet illi prohibere, ipsamque admonere ne detractionis peccatum incurrat, vt rectè obseruat Nau, supra num. 2.

SECTIO XVI.

Quis sit legitimus Sacramenti Pœnitentiæ minister.

CERTVM est solum Sacerdotem esse legitimum Sacramenti pœnitentiæ ministrum: solis siquidem Apostolis, & eorum in Sacerdotio successoribus dictum est à Christo Domino S. Ioan. 20. *Quorum remisistis peccata, remittentur eis*, vt vnanimiter verba illa Christi Domini intellexerunt SS. Patres, ac nominatim S. Ambr. lib. 1. de pœnit. cap. 2. S. Aug. lib. 2. cont. Epist. Parmeniani cap. 12. & S. Leo Epist. 91. ad Theodorum: eadem quoque veritas tanquam fide credenda definita est in Conc. Constantinensi, in Bulla Martini 5. in Concil. Florent. in decret. Eug. & in Conc. Trid. sess. 14. cap. 6. & ean. 10.

Quod

Quod quamvis verum sit, non tamen quilibet Sacerdos quoslibet pœnitenes valide absoluere potest; sed præter potestatem illam, quam ordinatione accipit, requiritur in eo præterea potestas iurisdictionis; id est, quod, quamvis Sacerdos vi ordinationis suæ accipiat immediate à Christo Domino potestatem remittendi peccata, non tamen accipit materiam, cui potestatem illam applicet, nec habet vi ordinationis suæ illos subditos, in quos iudicalem illam potestatem valide exerceat. Hoc patet ex Conc. Trid. sess. 14. cap. 7. vbi expressè dicit nullius momenti Absolutionem eam esse debere, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut subdelegatam non habet iurisdictionem. Idem antea fuerat quoque declaratum in Conc. Florent. in dec. Eug. in quo dicitur, *Ministrum Sacramenti pœnitentiæ esse Sacerdotem habentem auctoritatem absoluendi, vel ordinariam, vel ex commissione.*

Porro in Sacerdotibus, qui parochiale beneficium non obtinent, præter iurisdictionem, & potestatem quæ ipsis demandari potest, requiritur quoque approbatio Episcopi; id est, testimonium iuridicum de illorum capacitate, & sufficientia ad excipiendas fidelium confessiones, eosque sacramentaliter absoluendos. Ita speciatim constitutum habetur in Conc. Trid. sess. 23. cap. 15. de reform. vbi Decernit sancta Synodus, nullum etiam Regularem posse confessionem secularium, etiam Sacerdotum, audire; nec ad id idoneum reputari; nisi aut parochiale beneficium, aut ab Episcopis per examen, si illi videbitur esse necessarium, aut aliàs idoneus iudicetur, & approbationem, quæ gratis detur, obtineat. Unde sequitur Sacerdotem illum, qui neque parochiale beneficium obtinet, neque ab Episcopo approbatus est, idoneum non esse ad Sacramentum pœnitentiæ ministrandum; ac proinde neque licitè, neque validè absolutionem sacramentalem conferre posse, vt fusiùs probat Isamb. disp. 21. de Pœnit. art. 2. vbi etiam refert ex observationibus Ioannis Galmart ad citatum cap. 15. sess. 23. congregationem Cardinalium declarasse, *Absolutionem à Sacerdote datam vigore facultatis generaliter à summo Pontifice, vel specia-*

liter à parcho concessa, si ab Episcopo Sacerdos examinatus
& approbatus non fuerit, censeri nullam, etiam quoad eos, quos
tali Sacerdoti bona fide confessi sunt.

Ex hoc autem concilii decreto rectè infertur Sacerdotes
quoscumq; seculares aut regulares, quamvis doctissimi
& in Theologia versatissimos, imò & laureà doctoratus
in signitos, si parochiale beneficium non obtinent, indige-
re Episcopi approbatione, ut validè confessiones exciperent
& poenitentes absoluerè possint; & è contrà Superiorum
Religiosorum posse dare suis licentiam eligendi sibi
confessarium aliquem è Sacerdotibus per Episcopum non
approbatis: quia Concilium approbationem illam ad con-
fessiones tantum secularium exigit. Ita Isamb. sup. art. 1.
qui etiam artic. seqq. quædam obseruat scitu dignissima
& ad praxim maxime necessaria, quæ hîc non omitte-
nduximus.

Primum est, iuxta probabiliorem & magis in praxi
tam Doctorum sententiam, ab illo Episcopo accipiendam
esse approbationem, in cuius Diocesi Sacerdos poeniten-
tiam Sacramentum est administraturus. Ratio est, quia Sa-
cerdos approbationem ab eo Episcopo accipere debet,
qui ab illo Sacramenti, quod administratur, rationem
exigere potest, & cuius præsertim interest, ut debitè,
& eo, quo decet modo, administratur.

Secundum est, approbationem illam posse pro arbitrio
Episcopi esse, vel vniuersalem & illimitatam, vel specialem
& determinatam ad tempus aliquod certum; vel ad certa
quædam loca; v.g. posse Episcopum Sacerdotem aliquem
approbare ad confessiones audiendas tantummodo per
annum, ita ut anno illo elapso nec licitè, nec validè (nisi
noua approbatione obtenta) huius Sacramenti admini-
strationi incumbere possit; quod in multis Diocesisibus,
ac etiam Romæ in vsu esse comperitur, ad segnitiam quo-
rundam confessorum excutiendam, eorumque seduli-
tatem in conseruanda, & excolenda scientia ipsis necessa-
ria excitandam. Similiter posse Episcopum approbare Sacer-
dotem ea conditione, ut in certo tantum loco, v.g. in aliqua
parochia

parochia rurali confessiones excipere possit; idque nõ sine ratione, cum non raro contingat Sacerdotem aliquem idoneum ab Episcopo iudicari, qui in pagis pœnitentiæ administret; non vero in urbibus, in quibus vt plurimum reperiuntur personæ varijs & difficilibus negotijs implicatæ, pro quibus in hoc Sacramento dirigendis doctrina vberior & maior ingenij vis requiritur.

Tertium est, approbationem illam ab Episcopo concessam posse ab eodem reuocari; e. g. si confessarius ex negligentiã euadat imperitior, aut fiat moribus deterior; ita vt expediat pro bono Ecclesiæ illum à tali officio amouere. Imò existimat idem Isamb. posse Episcopum sine vlla causa approbatione, quamuis docto & pio viro cõcessam, prout libuerit, reuocare; quamuis enim id contra ratione faciendõ peccet, eius tamen reuocatio vim suam & robur obtinet; ita vt Sacerdos sic reuocatus nec licite nec valide possit pœnitentiæ Sacramentum ministrare.

Quartum est, quòd, quamuis ex suprã relato Concilii decreto, approbatio requiratur ad audiendas confessiones secularium, etiam Sacerdotum, nihilominus in plerisque Galliæ locis solere Sacerdotes etiam minime approbatos aliorum Sacerdotum confessiones excipere: quod quidem valide ac licite ab ipsis fieri docet & probat Isamb. suprã, non vi alicuius consuetudinis, cui expresse derogat Concilium, sed ex tacito consensu Episcoporum, qui, cum probe nouerint Sacerdotes inuicem sibi hoc Sacramentum nulla obtenta approbatione ministrare, nec tamen id prohibeant, censentur tacite illos quoad hoc approbare.

Quintum est, quemcunque Sacerdotem, quamuis nec approbatus sit, nec vllam obtineat iurisdictionem, imò etiam si excommunicatus, suspensus, degradatus, aut hæreticus sit, posse tamen quemlibet pœnitentẽ à quibusuis peccatis & censuris in articulo mortis absoluerẽ; quod expresse declarauit Conc. Trid. Sess. 14. cap. 7. Per articulum vero mortis, etiam illius probabile periculum communiter Theologi intelligunt, quale est eorum, qui prælium, aut periculosam nauigationem proximè sunt
inturi,

inituri, vt videre est apud Suar. tom. 3. disp. 69. sect. 3. & tom. 4. disp. 26. sect. 4. & 5. & disp. 30. sect. 3. & patet etiam cap. *Eos*, de sent. excomm. Hæc est autem in tali casu differentia obseruanda, quod Sacerdos ille tunc à quibusuis peccatis etiam reseruatis directe absoluat; à censuris vero non nisi sub ea conditione, vt elapso mortis periculo poenitens se coram superiore sistat, id quod sibi ab illo iniungetur præstiturus, vt citato cap. declaratur.

Potest etiam Sacerdos non approbatus à peccatis mortalibus aliis confessis, & remis, & à quibusuis venialibus, quemlibet sacramentaliter absolueret; dummodo tamen non sit excommunicatus, aut alio impedimento canonico notoriè obstrictus, vt docent Viuald. Pefant, Suar. Henric. Regin. & alij apud Bonac. disp. 5. quæst. 7. de Sac. Pœnit. pun. 1. siue id possit ex vi ordinationis suæ, siue ex consuetudine, vel tacita Ecclesiæ concessione, siue ex eo, quod poenitens quoad ea peccata se ei subijcit, quæ clausibus Ecclesiæ non tenetur subijcere: quæ apud citatos auctores fusiùs explicantur.

Addimus è Tol. lib. 3. cap. 13. posse quoque Episcopum vel curatum, etiam in aliena Diocesi vel parochia, subditos confitentes, audire & absolueret; quod tamen sine scandalo, aut aliorum offensione fieri debet.

SECTIO XVII.

De casuum reseruatione.

CERTVM est, & in Conc. Trid. Sess. 4. cap. 7. expressè definitum; Pontifices Max. pro suprema potestate, sibi in uniuersa Ecclesia tradita, causas aliquas criminum grauiiores suo peculiari iudicio reseruare potuisse. Neque dubitandum est, quando omnia, quæ à Deo sunt, ordinata sunt, quin hoc idem Episcopis omnibus in sua cuique Diocesi, in auctoritatem tamen, & non in destructionem, liceat, pro illorum subditos traditâ supra reliquos inferiores Sacerdotes auctoritate, præsertim quoad illa, quibus excommunicationis censuræ

annexæ

annexa est. Hanc autem delictorum reservationem, consonum est divinae auctoritati, non tantum in externa politica, sed etiam coram Deo vim habere. Ex qua Concilii definitione sequitur, Sacerdotes inferiores etiam approbatos, nec licite, nec valide posse à casibus illis reservatis sine speciali facultate absolvere, præterquam in articulo mortis, ut præc. sect. dictum est.

Quæres, quinam casus summo Pontifici, quinam item Episcopis sint reservati. Resp. primò, nec venialia peccata, nec mortalia pure interna, sed sola peccata mortalia externo opere consummata reservari solent, ut docent Major, Med. Henric. Suar. & plures alii apud Laym. Tract. 6. de Sac. Pœnit. cap. 12.

Resp. 2. non convenire inter Doctores quinam casus Episcopis ex jure sint reservati: quidam enim existimant nullos casus eis esse jure reservatos: alii quodcunque peccatum enorme, publicum, scandalosum, ob quod olim publica pœnitentia imposita fuisset, censent Episcopis reservatum esse, ut adulterium notorium, homicidium: alii aliter sentiunt. Tutissimum in re dubiâ est, ut quilibet confessarius attendat consuetudinem, & statuta Synodalia, & Episcopalia, ac reservationes speciales Diœcesis illius, in qua versatur, & administrandæ pœnitentiæ incumbit, illique in praxi se conformet, ut rectè monet Laym. supra.

Quod verò spectat ad summum Pontificem, Nav. cap. 27. num. 261. Suar. disp. 29. de pœnit. sect. 2. Tol. lib. 3. cap. 14. & communiter alii docent, nullum ab illo peccatum reservari consuevisse, nisi ratione excommunicationis, seu censura adjunctæ ita ut, si Papa ejusve Pœnitentiarius à censura illa absolvat, quilibet confessarius postea possit in conscientia foro absolvere: imò (ut observat Henric. & alii, apud eundem Laym. supra) si quis committat peccatum aliquod Papæ reservatum, sed ex ignorantia invincibilis sciat, censuram tali peccato esse annexam; sicut ignorantia illa juris eum ab excommunicatione incurrenda excusat, ut infra suo loco diceretur; sic etiam facit,
ut e-

ut e-

ut eius peccatum minimè reservatum censetur.

Quod si rursus quæras, quinam sint casus illi ob annuam censuram summo Pontifici reservati? Resp. plurimos & varios esse, qui in toto jure Canonico passim legi possunt, & à Toletò fusè explicantur lib. 1. cap. 19. & seq. *Rituale Parisiense* adnotantur præsertim sequentes, qui (ibi ibidem dicitur) frequentius in his regionibus possunt accidere.

1. Exustio Templorum, nec non & Domorum prophetarum procurata; dum incendiarius est publicè denunciatus: quod etiam de effractione, & spoliatione ædium sacrarum similiter intelligi debet.

2. Simonia realis in ordinibus & beneficiis, & confidentia; dum modò sit publica.

3. Occisio, seu mutilatio membrorum, & quæcumque atrocior percussio Religiosi, vel Clerici in sacris constituti.

4. Percussio Episcopi, seu alterius Prælati.

5. Delatio armorum ad partes infidelium.

6. Falsificatio Bullarum, seu Litterarum summi Pontificis.

7. Invasio, depraedatio, occupatio, aut devastatio terrarum Romanæ Ecclesiæ.

8. Violatio interdicti ab eadem sancta Sede impositi.

Quibus additur crimen hæresis; à quo tamen in plebisque Galliarum, & aliarum Provinciarum locis solent Episcopi, sive ex consuetudine immemorabili, sive ex tacita vel expressa licentia summi Pontificis absolvere.

Observat autè Laym. l. 1. Tr. 5. part. 2. de excom. c. 6. reservationem illam à summis Pontificibus factam, non adeò strictam esse, quin ob plures causas relaxetur, & ad Episcopalem jurisdictionem devolvatur: quæ causa in jure Canonico exprimentur, ut videre est in cap. *De cetero*, & cap. *Et noscitur*. de sent. excomm. Prima causa, est ætatis infirmitas; si nimirum impuberes in casum aliquem Papæ reservatum incidant; ii etiam post pubertatem ab Episcopo absolvi possunt, ut habetur, cap. *Pueris*, de sent. excomm.

Secun-

Secunda, est sexus infirmitas: mulieres enim in excommunicationem Papalem lapsæ ab Episcopo absolvi possunt, ut habetur cap. *Mulieres*, & cap. *Quamvis*, eod. titul. Tertia denique causa, est, quodvis legitimum impedimentum Sedem Apostolicam adeundi: qua ratione excusantur pauperes, senes, valetudinarii. Item ii, qui sui juris non sunt, aut qui ob curam administrandi familiam, gerendi officium publicum; vel ob periculum vitæ, infamiæ, scandali, aut aliam similem causam impediuntur, ne Romam ad absolutionem recipiendam proficisci possint, ut toto illo titulo variis capitibus explicantur: unde concludit, quod juxta regulam communiter receptam, *casus Papalis, superveniente impedimento adeundi Papam, fit Episcopalis.*

SECTIO XVIII.

Quanam conditiones requirantur in confessario, ut debitè ministerio suo fungatur.

EX iis, quæ præc. sectionib. dicta sunt, constat tres præcipuas conditiones in Sacramenti hujus ministro requiri ad hoc, ut validè illud administrare possit; nimirum ut sit Sacerdos, ut sit ab Episcopo approbatus, utque jurisdictionem ordinariam, vel delegatam nulla reservatione, censura, aut quavis alia ratione impeditam in foro interiori habeat. Ut autem non modo validè, sed etiam licitè, ac debitè suo fungatur officio, tres adhuc conditiones ipsi necessariæ sunt; probitas scilicet, doctrina, & prudentia. De duabus primis hac sect. breviter aliquid dicemus; tertiam verò in proximè seq. explicabimus.

Atque in primis quod spectat ad probitatem, certum est, sancta non nisi sanctè esse tractanda; nec Sacramenta in statu peccati mortalis administrari posse, quin novum mortale peccatum incurrat, ut supra cap. 1. à nobis dictum

ctum est & habetur cap. *Illud*, dist. 95. & cap. *Per Isaiam* 1. quæst. 1. proindeque confessario ad Pœnitentiæ Tribunali accedenti attendendum esse, num alicujus lethalis non sibi sit conscius; & si fortè ita esse deprehendat, vel dubitet, maculam illam humili confessione, vel, si commo- non possit, urgeatque aliqua necessitas, saltem vera & perfecta contritione debet eluere: imò, quamvis nihil sit conscius sit, non ideo tamen se justificatum credet, & consultissimum illi semper erit, huic divinæ functioni aliquem cordis contriti, & humiliati affectum præmittere nec, nisi suppliciter invocato numine, in illo sacro Tribunali sedere.

Quod spectat ad doctrinam; cùm in hoc Sacramento confessarius judicis ac medici personam sustineat; certum est, ut duplici illo officio debite perfungatur, scientiam aliquam in eo requiri, proindeque Sacerdotem illum graviter peccare, qui huic ministerio sine sufficienti doctrina se ingerit, quantumvis alias fuerit ab Episcopo approbatus, ut ex communi Theologorum consensu docet Sarracenus disp. 28. sect. 2.

Urgitur confessarius suo muneri debite satisfacere possit, debet probe tenere saltem ea quæ sequuntur: 1. mirum quæ sit materia necessaria, aut sufficiens, & quæ forma hujus Sacramenti; quæ illius partes essentielles, & integrantes; qualis contritio requiratur in patiente ad fructum hujus Sacramenti percipiendum; quæ sint conditiones in confessione servandæ; quæ peccata saltem ex genere suo sint mortalia, aut venialia; quæ circumstantiæ peccati speciem mutant, aut notabiliter aggravent; quæ peccata secum afferant aliquam restituendam obligationem, aut censuram aliquam annexam habeant; quæ quidem omnia, & alia similia tam ex antè dicta quam ex postea dicendis in hac posteriori hujus operis parte cuivis perspecta esse poterunt. Item, quæ peccata summo Pontifici, aut Episcopo sint reservata; quæ quis discere poterit ex Rituali sive Romano sive cujusque Diocesis proprio. In casibus verò difficilioribus circa censuram oblig

obligationem restitutionis, &c. debet saltem scire dubitare, ut absolutionem differat quoad usque doctiores consuluerit. Moner autem recte Bonae. disp. 7. quaest. 7. de poen. pun. 4. specialem notitiam irregularitatum, & aliarum obligationum, quae Clericos, & Beneficiatos spectant, requiri in eo confessario, qui ipsorum Clericorum, & Beneficiatorum confessionibus excipiendis incumbit.

Quaeret, aliquis an confessarius teneatur audito quolibet peccato apud se determinare, an sit veniale vel mortale. Resp. non teneri, sed satis esse, ut intelligat, peccatum esse commissum, quod ex genere suo est mortale, vel veniale, quamvis in particulari dijudicare non possit certo, an sit mortale vel veniale. Ita Suar. Nav. & alii apud Bonac. supra: quando tamen confessarius dubitat, an poenitens peccaverit mortaliter, debet illum de peccato in futurum cavendo monere, & ad id firmiter proponendum inducere, aptaque remedia ipsi suggerere: quia in eiusmodi dubiis tutior pars est eligenda.

SECTIO XIX.

Qua sit prudentia in confessario requisita.

CERTVM est ipsamet experientia teste, confessarium praeter ceteris virtutibus prudentia praesertim indigere, ad omnes ministerii sui partes debite ac fructuose obsequandas: ita ut quantavis doctrina, & pietate praeditus sit, si tamen haec virtus in eo desideretur, in gravissimos & perniciosissimos defectus aliquando incidere possit: quod libro integro super hac materia edito fuse demonstravit Val. Regin.

Haec autem prudentia primum requiritur in interrogando poenitente, quoties confessarius videt eum ex ignorantia, aut oblivione, aut inconsideratione, aut pudore, aut alia quavis de causa aliquid culpabiliter omittere, quod ad integritatem confessionis requiritur: quamvis

enim

enim per se loquendo confessarii officium non sit interrogare, sed audire confitentem; quando tamen poenitens in confessione deficit, tenetur ipsum iuuare confessarius; ne, si absolutionem conferat indisposito, simul cum ipso sacrilegij reatum incurrat. Ita Nau. cap. 5. num. 1. Regin. cap. 2. Vnde etiam cap. *Qui vult confiteri*, de poenit. dist. 6. dicitur quod *Diligens inquisitor sapienter interroget à peccatore, quod forsitan ignorat, vel verecundiâ veli- cultrare.*

Interrogatio verò illa debet esse prudens; ita ut à poenitente exquirat ea, quæ habita ratione status, conditionis, ætatis, &c. probabiliter conicit eum commississe, & quæ ratione se in illis interrogationibus gerat, ut nequæ vano aliquo respectu, aut timore aliquid necessarium omittat, neque etiam inquirendo, poenitentem doceat peccata, quæ nescit, & quæ nescire illi maximè expedit, quod in juniorum confessionibus præsertim debet attendere. Legi potest Regin. toto cap. 3. libri supra citati de poenitentia confessoris.

Requiritur etiam confessarii prudentia in iuvando poenitente ad hoc, ut veram & sufficientem de peccatis confessam contritionem concipiat, firmumque propositum de iisdem in futurum evitandis; & in expendendo poenitentis proposito, an ex vera cordis conversione procedat.

Item in erudiendo poenitente, quem mysteriorum dei, & aliarum rerum ad salutem necessariorum ignorant esse deprehendit; eoque in eliciendis fidei actibus iuvando.

Eadem prudentia confessarii similiter requiritur tranquillando poenitentis animo, si fortè scrupulis agitatum esse perspiciat; eoque per spem, & confidentiam in Deum erigendo, si timore nimio, aut aliqua desperationi tentatione depressum esse cognoscat: vel è contra.

Necessaria est quoque eadem prudentia, in remediis consiliisque aptis, & convenientibus ipsi poenitenti suggerendis, ut peccata devitare, vitamque nomine Christiana

no dignam ducere queat; nec non in salutaribus pœnitentiis, & satisfactionibus pro qualitate delictorum iungendis, & etiam restitutionibus tum honoris, & famæ, tum bonorū aliorū, si casus aliquis id exigat, præcipiendis.

Item in expendendis dispositionibus ipsius pœnitentis, num ad absolutionem recipiendam sufficientes sint; num etiam expediat diebus aliquot differre, aut omnino illi denegare.

Circa has autem dispositiones expendendas, non levis aliquando difficultas occurrit; quomodo se gerere debeat confessarius erga eos, qui sapius in eadem peccata relabuntur. Atque in primis certum est, denegandam esse absolutionem iis, qui statum peccati mortalis relinquere nolunt; quales sunt, qui nolunt inimicis reconciliari, restituere alienum, cum possint, &c. Similiter etiam iis, qui nolunt occasiones proximas peccandi relinquere, cū possint, & debeant. tales si quidem non censentur veram contritionem de peccatis commissis, aut verum propositum de iisdem in futurum non committendis habere.

Quod vero spectat ad eos, qui ex mera fragilitate in eadem peccata sæpe relabuntur, certum est, etiam præcisè loquendo, absolutionem illis dari posse toties, quoties in ipsa peccata relabuntur, dummodo cum vera de illis contritione, & firmo non amplius peccandi proposito ad pœnitentiam accedant: declaratur enim in Conc. Trid. Sess. 14. cap. 2. *Pœnitentes per Sacerdotum sententiam non semel, sed quoties ab admissis peccatis ad pœnitentia Tribunal confugerint, possunt liberari; Vnde S. Hier. Epist. 46. ad Rusticum, Non solum, inquit, septies, sed septuagies septies delinquenti, si convertatur ad pœnitentiam, peccata condonantur: & Nav. in Manuali c. 3. loquens de personis illis, quæ sunt in proxima peccati occasione, quam tamen ob aliquam causam rationabilem relinquere non possunt (quam quidem causam, utrum talis re vera sit, serio excedere debet confessarius) dicit personas illas posse, si reciderint, absolvi, non tantum semel, bis, vel septies, sed etiam septuagies septies; dummodo veram in illis contritionem, & firmum non amplius peccandi pro-*

propositum confessarius deprehendat: quia (ut ibi observat) frequens peccati recidiva non est semper ad emendamentum necessarium; quo judicari possit penitentia seu contritione non esse veram; sed est tantummodum num maxima fragilitatis & inconstantia: neque ad faciendam absolutionem requiritur; ut penitens non amplius in futurum peccet, sed ut amplius peccare possit.

Quamvis autem hæc ita se habeant, nihilominus confessarius prudenter attendere, non tantum, quid solute loquendo possit, sed potius quid ipsi penitenti magis conveniens & aptum: multa enim licent, quæ quando non expediunt. Debet igitur coram Deo attendere, quando considerat, num frequens usus confessionis talibus personis utiliter suaderi possit, ut earum fragilitati contratur, & voluntatis infirmitas, ac ægritudo, crebra hujus sacramenti susceptione quasi remedio sapius iterato fitur; num è contra frequens confessionis usus illis utilis sit, v.g. si inde sumant occasionem peccandi liberius, si potius ex consuetudine, quàm ex vero contritionis motivo, aut emendationis proposito ad penitentiam naturaliter accedant: pro ratione enim dispositionum illorum penitentes ipsos utiliter interdum poterit privare beneficio absolutionis, vel illud in aliquot dies differre, ut terim pia, & religiosa quædam opera, & penitentia exercitia ipsis injungere: quæ omnia potius ex interioris ritus sancti illustratione, & diuturna in administratione hujus sacramenti experientia; quàm ex certis regulis aut præceptis dignosci possunt.

Denique hæc prudentia confessarii præsertim requiritur in sigillo seu secreto confessionis inviolabiliter servando, de quo sect. seq. agetur.

Huic prudentiæ jungere meritò possumus charitatem seu misericordiam, quæ in confessario maximè desideratur, ut quoslibet penitentes ad se venientes affectu paterno excipiat, illorum ignorantiam, tarditatem, duntaxat, perniciam, & alias similes imperfectiones pati-

patienter modò, sed etiam amanter sustineat, nulli labori
 parcat, nullam molestiam refugiat, ut illorum spirituale
 bonum quovis modo procuret, ac novum semper Zelum
 divinæ gloriæ salutisque animarum in corde suo concipi-
 at & foveat, diemque illum fortunatum arbitrat, in
 quo peccatoris alicujus conversioni, ac sanctificationi di-
 vina aspirante gratia cooperatus fuerit, memoret illius sum-
 mæ charitatis, qua Christus optimus pastor peccatores, &
 peccatrices quasivit, vocavit, allexit, & ad se venientes
 misericordiæ sinu excepit, fovit, amplexus est; hancque
 divinam vocem ineffabilis prorsus benignitatis suæ tes-
 tem in sacris Evangelii reliquit S. Matth. 11. *Venite ad me
 omnes, qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos, Et dis-
 cite à me, quia mitis sum, & humilis corde.*

SECTIO XX,

Qua sit obligatio sigilli seu secreti in confessione servandi.

DICENDVM I. hujus sigilli, seu secreti obligatio-
 nem esse strictissimam, adeò ut nunquam liceat con-
 fessario peccatum aliquod in confessione auditum etiam
 post mortem ipsius pœnitentis ullo modo revelare: quod
 certum est, ut S. Doctor in 4. dist. 21. q. 3. a. 1. q. 1. ad 1.
 sententiam contrariam erroneam appellet; & cap. *Sacer-*
dos, dist. 6. de Pœnit. & etiam cap. *Omnis utriusque* de pœ-
 nit. & remiss. depositionis pœna, & detractionis in ar-
 bitrio monasterium decernitur in hujus sigilli violato-
 rem.

Hæc autem tam stricta sigilli servandi obligatio (ut fu-
 erit probat Isamb. disp. 23. art. 1.) oritur tum ex iure natura-
 quo tenemur sub secreto nobis commissa celare; tum
 ex virtute justitiæ, quæ vetat proximi famam ledere; tum
 ex virtute religionis, quæ reverentiam sacramento Pœni-
 tentiæ debitam servare jubet; tum maxime ex ipso jure
 divino

diuino positiuo : quia (vt rectè argumentatur Gamach. *uibus*
 22. de Pœnit. eo ipso, quo Christus Dominus pœnitentem *pecca*
 obligauit ad integram omnium peccatorum suorum con- *sigilli*
 fessionem Sacerdoti faciendam, censetur etiam ipsum *Syl. &*
 cerdotem obligasse ad secretum inuiolabiliter seruand- *mer, S*
 aliàs confessio maximè odiosa fieret, nullaque ex ea *ni cau*
 retur pax, & conscientia serenas (quæ tamen sunt pœni- *rare, n*
 tæ fructus, vt à Conc. Trid. sess. 14. c. 3. dicitur *ius vi*
 est) sed potius inquietudo mentis in ipso pœnitente, ac *Est*
 mor cõtinuus, ne confessarius ad declaranda peccata, *Later*
 per eius confessionem nouit, ratione aliqua inducatur, *ant sig*
 si confessarius licitè posset peccata aliqua sibi confessis *dilige*
 uelare, non teneretur pœnitens ea ipsi in confessione *modo*
 declarare : cum ex institutione Christi Domini (vt supra *canqu*
 dictum est) non nisi ad confessionem secretam obligetur *aliqua*
 quæ tamen secreta non foret, si Sacerdoti peccata per *deratè*
 cognita euulgare liceret. Vnde patet tantùm abesse, *ut ill*
 obligatio sigilli, in quocunq; casu seruandi, bono *delict*
 publico obstat, quin potius maximè ad illud conferat- *debet*
 ponamus enim perditum aliquem hominem molin- *extra*
 ditionem, aut simile quidpiam facinus in reipublica *peius p*
 nitiem; si credat confessarium teneri, vel posse licite *tens d*
 catum illud suum reuelare, nunquam hoc in illi con- *aliqui*
 fessione declarabit; neque enim ad id obligabitur; & *debea*
 peruersa voluntate perseverabit : vbi è contrà, si de *deber*
 fessionis sigillo inuiolabiliter seruando securus existeret *privi*
 pondus conscientia suæ in eius sinum libentius exonerat *Ga*
 ret, piji que illius monitis, ac consilijs ab impio illo *firmem p*
 noie deterreri posset. *acquit*

Dicendum 2. hanc sigilli seruandi obligationem secundum a-
 ex quavis confessione Sacramentali, licet absolutio, licet fra-
 ex defectu potestatis in confessario, aut dispositionis men-
 pœnitente, siue ex alia quacunque causa non conferatur;
 dummodo pœnitens eo animo faciat confessionem illam
 vt peccata sua Ecclesia clauibus subijciat. Ita S. Thom. *terter*
 4. dist. 21. q. 3. a. 1. cap. 22. cui subscribunt S. Bonau. Ric. Dico
 Gabr. Sor. & alij, quos refert, & sequitur Gamach. *supra*
 Si verò confessio non fiat animo subijciendi peccata *cl*
uibus

mach. quibus Ecclesia, sed v.g. alliciendi confessarium ad aliquod
 peccatum, aut ei illudendi, ex tali confessione nulla oritur
 sigilli seruandi obligatio, vt docet Adrian. Alenf. Viuald.
 Syl. & alij, apud eundem Gamach: qui tamen rectè mo-
 mer, Sacerdotem in eo casu non debere leuiter, & sine gra-
 ui causa, ea, quæ per eiusmodi confessionem nouit, decla-
 rare, ne inde scandalū oriatur, sed adhibito prudētis alicu-
 ius viri consilio id facere, quod magis expedire videbitur.
 Est autem obseruandum in citato decreto Concilii
 Lateran. dici, *Confessarium omnino cauere debere, ne verbo,*
aut signo, aut alio quouis modo prodat peccatorem; quæ verba
 diligenter à quolibet confessario perpendenda sunt, non
 modo, ne ex verbis suis licet generatim dictis, aut quibus-
 cunque signis, vel nutibus; sed etiam, ne ex pœnitentia
 aliqua, & satisfactione pro peccatis occultis minùs confi-
 deratè imposita, alij conuicere possint, pœnitentem hoc,
 vel illud peccatū speciatim, aut generatim graue aliquod
 delictum perpetrasse. Imò tanto huic confessionis sigillo
 debetur reuerentia, vt ne quidem cum ipso pœnitente
 extra confessionem loqui liceat, de peccatis, aut negotiis
 eius per solam confessionem cognitis; nisi ipsemet pœni-
 tens de iis confessarium interroget. Quòd si confessarius
 aliquid in confessione omisit, quod pœnitenti indicare
 & debet, v.g. restitutionem aliquam faciendam, id supplere
 debet, non ex abrupto, sed prudenter, ac priuatim, & peti-
 existera prius ab ipso pœnitente venia: quæ omnia fuse expli-
 cat Gamach. suprà, vbi insuper addit, nec ipsum Sacerdo-
 illum posse vti notitia, per confessionem sacramentalem
 acquisita ad suam, aut aliorum directionem, vel ad arcen-
 dum aliquod malum; si ex isto vsu, & applicatione sequa-
 tio, aut fractio sigilli, aut probabile fractiois periculum: si ra-
 tionis nen nihil tale impendat, & prudenter se gerat confessa-
 rarius; ita vt omnem remoueat temerati Sacramenti suspi-
 cionem, potest tunc eandem notitiam ad pios vsus con-
 hom. tertere, præsertimque ad malum aliquod impediendum.
 u. Ric Dicendū 3. sub sigillū confessionis cadere, primò omnia,
 h. suprà singula peccata mortalia, siue pœnitentis, siue cōplicitis,
 ccaata cl
 uibi

tam

tam in particulari quàm in generali; omnia etiam peccata venialia in particulari, eorumque circumstantias, quæ non nisi per confessionem cognoscuntur: item ea omnia quæ licet peccata non sint, talem nihilominus cum peccatis in confessione declaratis, connexionem habent, ut illis cognitionem, aut suspicionem ingenerare possint. Ita ex S. Thomæ, & aliorum Theologorum communis doctrina Isamb. disp. 23. art. 4. ubi adjungit, etiam defectus, sive naturales, sive acquisitos ipsius pœnitentis, quæ non aliter quàm per confessionem innotescunt, sub illius sigillum cadere; aliàs odiosa redderetur confessio, & pœnitenti probrosa, si defectus ejusmodi per illam cognitionem manifestare liceret: opera vero bona, & virtutes ipsius pœnitentis sub illius sigillum proprie non cadunt, quamvis aliunde confessarius juxta intentionem pœnitentis secretum ipsi servare teneatur.

Dicendum 4. non modò confessarium, sed etiam interpretem, si fortè pœnitens aliquem ad explicanda peccata adhibuerit; alios denique omnes, qui quocumque modo licito vel illicito, sive data opera, sive calu fortuito peccata illa cognoverunt, quæ per solam confessionem sacramentalem innotuerunt, pari obligatione sigilli servandi teneri. Ita docet S. Thom. Palud. Sor. Med. Sylv. Navar. alii apud Laym. Ratio est; quia secundum regulam juris res ad quemcunque perveniat, cum onere suo transit, & habetur cap. *Pastoralis*, de decimis: ac proinde ad quemcunque peccatorum alienorum notitia per solam confessionem perveniat, ad illos etiam servandi sigilli eadem obligatio transibit.

De consensu tamen pœnitentis potest confessarius aliqua causa rationabili, & propter ipsius pœnitentis maiorem utilitatem, peccatum illius in confessione autem alteri declarare, ut docet S. Thom. in 4. dist. 21. q. 3. art. 2. & cum eo communiter Theologi, ut videre est apud Isamb. disp. 23. art. 6. qui tamen art. seq. rectè admoneo consensum illum pœnitentis debere esse plenè voluntarium, liberum, formalem, & expressum; nec sufficere tunc

ritum seu virtualem, aut interpretativum.

Quæres, an etiam pœnitens ad sigillum teneatur respectu eorum, quæ confessarius in hujus Sacramenti administratione ipsi vel dixit, vel injunxit. Communis Theologorum responsio est negans ut docet, Major Sotus, & alii apud Suar. disp. 33. sect. 4. canones siquidem sigilli obligationem præcipientes nullam pœnitentis faciunt mentionem. Quamvis autem sigillo Sacramentali non obligetur, lege tamen naturali tenetur ad secretum servandum, quando ex illius revelatione aliquod damnum in ipsum confessarium derivaretur; aut, quamvis nullum inde ipsi immineret damnum, aliquid tamen contra ejus voluntatem in illius secreti manifestatione, sine ulla rationabili causa fieret. Quod si confessarius eo impietatis delaberetur, ut in ipso Pœnitentiæ tribunali pœnitentem ad peccatum aliquod sollicitaret, tunc posset pœnitens illum ad superiores deferre; imò aliquando teneretur: si nimirum ex silentio suo plurimum aliorum ruinam sequi videret, quos ipse confessarius ad peccandum induceret.

SECTIO XXI.

In quibus casibus confessio nulla sit, & ideo iteranda.

EX ante dictis facile colligi potest, quænam ad confessionis Sacramentalis & subsequenter absolutionis validitatem necessariò requirantur, tam ex parte pœnitentis, quàm ipsius confessarii; quorum si vel unum desit, confessio illa, & absolutio irrita sit, atque adeò iteranda. Quæ quidem majoris facilitatis gratia breviter hic subiciemus.

Atque in primis ex parte pœnitentis quinque præsertim requiruntur. Primum est, ut diligentiam rationabilem, & sufficientem adhibeat in discutienda conscientia, præsertim quando ad Pœnitentiæ tribunal rariùs accedit.

K

& se

& se alicujus peccati mortalis reum esse deprehendit, aut dubitat: unde si in illa discussione ita negligens sit, ut exinde sequatur obliuio peccati alicujus mortalis, quod sibi in memoriam facile reducere potuisset, ac debuisset, tunc confessio nulla erit, & proinde iteranda.

Secundum est, ut pœnitens veram de peccatis commissis contritionem, aut saltem attritionem actualem concipiat, idque ante confessionem, aut in ipsa confessione, aut saltem ante absolutionem; prout superius à nobis explicatum est: quæ quidem actualis contritio, vel attritio, si desit, confessio irrita erit, & proinde iteranda.

Tertium est, ut firmum concipiat propositum non amplius peccata illa committendi, de quibus se accusat, idque vel actuale, vel saltem virtuale, ut supra declaratum est: quod etiam intelligi debet, quando quis de solis venialibus confitetur; si enim nullum nequidem virtuale propositum haberet pro viribus peccata illa de vitando obicem hujus Sacramenti effectui poneret: & quamuis si sola peccata venialia confessus fuisset, non teneretur eadem iterum in confessione declarare; teneretur tamen de proposito illius defectu, & indigna Sacramentalis absolutionis perceptione se denuo in Pœnitentiæ tribunalibus accusare.

Quartum est, ut pœnitens omnia peccata mortalia etiam purè interna, quæ post diligens examen memorie occurrunt, eorumque numerum & circumstantias species immutantes aut notabiliter aggravantes, quando illas tales agnoscit, vel de iis à confessario interrogatur, in confessione explicet: unde si scienter & data opera peccatum aliquod mortale omittat, aut peccatorum à se commissorum numerum, vel circumstantiam aliquam necessarium declarandam reticeat, confessio nulla erit, tenebiturque non modo peccatum illud scienter omissum, sed & omnia alia, & singula mortalia in illa confessione explicata iterum clavibus Ecclesiæ subiicere; imò & omnes confessiones subsequentes iterare, in quibus confessionis illius sacrilegæ sibi conscius, eius defectum supplere non curaverit. si tamen eidem Sacerdoti confiteretur, & ille saltem

in genere peccatorum ipsius poenitentis sibi declaratorum recordaretur; tunc poenitenti sufficeret omissum peccatum declarare, & se de illarum confessionum defectibus accusare.

Quintum denique, ut satisfactionem rationabilem a confessario sibi inunctam ex animo acceptet, & suo tempore adimplere proponat: si enim nullam omnino satisfactionem acceptare vellet, absolutionis recipienda capax non esset.

Ex parte autem confessarii ad validitatem hujus Sacramenti tria requiruntur, quorum si vel unum desit, Sacramentum etiam irritum erit. Primum est debita verborum forma, seu absolutionis prolatio; quod attendere maxime debent illi, qui Poenitentiae administrandae frequenter incumbunt, ut non ex quodam usu, & consuetudine, neque nimis festinanter, sed distinctè Sacramentalis absolutionis verba proferant; aliàs propter vel unicam syllabam omissam grave sacrilegium incurrere posset confessarius, ipsumque poenitentem licet sitè dispositum hujus Sacramenti effectu privare.

Secundum est, debita intentio actualis aut saltem virtualis, ut supra cap. i. explicatum est: hac siquidem deficiente ejus absolutio, quamvis ore prolata, nulla & irrita foret. Ideirco consultissimum est, ut Sacerdos hoc Sacramentum administraturus, prius mentem in Deum elevet, & intentionem suam pro hoc Sacramento debite omnibus poenitentibus eius tribunali adstantibus administrando dirigat; eamque quantum poterit, quoties absolutio cuique illorum conferenda erit, renovet.

Tertium denique est, legitima potestas, & jurisdictio, sive ordinaria, sive delegata cum debita Episcopi approbatione; non enim est major defectus quam potestatis, qua deficiente *nullius momenti erit absolutio*, ut loquitur Conc. Trid. sess. 14. cap. 7. ac proinde irrita & nulla: quare attendere maxime debet confessarius, an potestatem sufficientem habeat, an poenitens ejus jurisdictioni subsit, an peccatum aliquod reservatum commiserit, vel censuram incurserit, à qua illū absolvere non possit; quo tamen in casu

non

non

non statim pœnitentem à se abiicere, sed benignè ac misericorditer deberet illum monere, & excitare, ut ad superiorem recurrat: imò interdum præstaret, ut ipse confessarius ex charitate in se susciperet onus adeundi superiorem, & facultatem illum absolvendi postularet, ut si ipse pœnitens maiori animo satisfactionem injunctam adimpleret, & remedia peccatis in futurum devitanda apta, & à confessario propofita libentius amplecteretur.

SECTIO XX.

Quid sit satisfactio Sacramentalis.

SATISFACTIONIS nomine intelligitur actio illa, qua is qui alterum læsit, tantum facit, quantum satis est injuriam compensandam; vel quantum is, qui læsus, justè exigit, ut docet Bellarm. Lib. 4. de Pœ cap. 1.

Quamvis autem nullus homo (ut in priori hujus operæ parte tract. 5. & 6. dictum est) possit Deo pro peccatis satisfacere, nisi condonatio aliqua gratuita interveniat, parte ipsius Dei; supposito tamen gratiæ dono, per Christi Domini merita collato, certum est, satisfactionem quam Deo exhiberi posse ab homine, ejusque opera quædam esse satisfactoria, ut ex infra dicendis patebit.

Est autem hæc satisfactio duplex: alia siquidem est Sacramentum fit, alia Pœnitentiæ Sacramento conjungitur, estque illius pars integrans, ut supra dictum est; quidem, quoniam non solum ex opere operantis, sed etiam ex opere operato sortitur effectum suum, ideo potior est, & majorem vim habet.

Rursus, hæc satisfactio Sacramentalis duplex distingui potest: una minus propriè dicta, quæ reperitur in satisfactione, & confessione, aliisque pœnitentis actibus, absolutionem antecedunt; per illos enim actus satisfactio aliquam Deo exhiberi docuit S. Thom. in 4. q. 72. art. 2.

16. q. 1. art. 1. q. 1. ubi dicit quod, *Pœna, quam pœnitens patitur in contritione & in confessione, in partem satisfactionis cadit: quod olim etiam docuerat author libri de vera & falsa pœnit cap. 10. ubi de conf. Sacri. loquens, Multum, inquit, satisfactionis obtulit, qui erubescencia dominans, nihil eorum qua commisit, nuncio Dei donegavit.* Certè non pauci sunt, qui pudorem illum in quorundam peccatorum confessione subeundum, multis jejuniis, orationibus, & eleëmofynis vellent redimere. Hi autem actus, quatenus ab homine peccatore eliciuntur, non nisi improprie dicuntur satisfactorii; cum neque pro culpa, neque pro pœna æterna peccato nondum remisso debita, aut ulla illius parte per illos satisfiat; sed convenientius tantum disponatur pœnitens ad justificationis gratiam uberius, & certius in Pœnitentiæ Sacramento recipiendam.

Altera est satisfactio Sacramentalis proprie dicta, quæ consistit in piis quibusdam operibus à confessario injunctis, quibus pœnitens pro pœna temporali peccato, quoad maculam remisso, debita Deo satisfacit: quod expresse docuit Conc. Trid. sess. 6. cap. 14. ubi de satisfactione Sacramentali loquens dicit, illam Deo exhiberi, *Non quidem pro pœna æterna, qua vel Sacramenti, vobis una cum culpa remittitur; sed pro pœna temporali; qua (ut sacra littera docent) non tota semper, ut in Baptismo fit, dimittitur.*

Hæc autem vera, & proprie dicta satisfactio vocatur, quia per illam pro pœna illa temporali peccato, quoad maculam remisso, debita verè & proprie Deo satisficit. Quod ut evidentius constet, duo breviter hîc explicanda sunt. Primum est, utrum remissa per absolutionem Sacramentalem peccati culpa, remaneat aliquando pœna aliqua temporalis luenda. Secundum est, utrum per aliqua bona opera in statu gratiæ facta pro pœna illa temporali satisfieri Deo possit. Vtrumque negant hæretici hujus temporis; utrumque tamen catholica veritas affirmat, quæ quoad priorè partem probatur, & simul oppositus error refellitur.

K 3;

Primò,

Primò ex scriptura 2. Reg. 12. ubi refertur, Davidi de peccato suo perfectè pœnitenti, Deum illius culpam condonasse (ut hunc locum explicat S. Ambr. in priore Davidis apolog. cap. 2.) & tamen eum temporali pœna, mortis scilicet filii, ob peccatum illud, quamvis remissum, plebè voluisse.

Secundò ex Conc. Trid. loco suprà citato & præter seff. 14. cap. 8. ubi declarat falsum omnino esse, & à verbo *De alienum, culpam à Domino nunquam remitti, quin unquam etiam pœna condonetur.*

Tertiò ex S. August. in Psal. 50. *veritatem, inquit, dilexisti; hoc est impunita peccata eorum, etiam quibus ignoscis, non dimisisti: sic provogasti misericordiam, ut servares & veritatem.* Item ex S. Greg. lib. 9. moral. cap. 27. ubi dicit *Davidem, Punium fuisse ob peccatum præteritum quamvis remissum; quia Dominus delictum sine ulsione non deserit.*

Quarto ex iis, quæ ad probandam veritatem Purgatorii suo loco infrà proferentur.

Secunda pars ejusdem catholicæ veritatis; nimirum quòd per bona quædam opera in statu gratiæ facta, pœna illa temporali, aut aliqua ejus parte Deo satisfieri possit, probatur.

Primò ex scriptura: Tob. 4. *Eleemofyna ab omni peccato & à morte liberat; Vbi loquitur Tobias senior de eleemofyna à filio in statu gratiæ facienda, ut ex ipso contextu patet; quam tamen dicit à peccato, id est à pœna peccati liberare.*

Secundò ex Conc. Trid. seff. 14. can. 13. ubi profertur thema in eum qui dixerit, *Pro peccatis, quoad pœnam temporalem, minimè Deo per Christi merita satisfieri pœnis ab eo factis, & patienter toleratis, vel à sacerdote injunctis, sed sponte susceptis, ut jejniis, orationibus, eleemofynis, vel aliis jam pietatis operibus.*

Tertiò ex S. Cypr. lib. 3. Epist. 10. ubi dicit, *Peccatores Patri misericordie precibus & operibus suis satisfacere possunt.* S. Ambr. lib. 2. de Helia, & jejunio, cap. 22. ubi dicit, *Non habere plura subsidia, quibus peccata redimamus: pecuniam habere redimo peccatum tuum.*

Quod verò illis, & similibus locis loquantur SS. Patres de redimendis peccatis quoad culpam jam remissis, rectè colligit Gamach. cap. 23. de satisf. Pœnit. ex eo, quòd, quamdiu homo hæret in statu peccati mortalis, nihil ad redemptionem peccati quibusvis operibus suis conferre possit. Vnde Conc. Trid. dicit Sess. 14. cap. 8. *Omnem satisfactionem, quam pro peccatis nostris exsoluimus, esse per Iesum Christum &c. in quo vivimus, in quo meremur, in quo satisfacimus, facientes fructus dignos pœnitentia; qui ex illo vim habent, &c.* ubi monet Gamach. notandas esse has voces: *Per Christum &c. in quo vivimus;* iis enim apertè significatur, satisfactionem supponere gratiæ vitam, & unionem cum Christo per ipsam gratiam sanctificantem.

Obiiciunt hæretici 1. S. Pet. 1. dici, *Nos redemptos esse, non corruptibilibus auro vel argento, sed pretioso sanguine Christi.* Vnde sequitur, sola virtute satisfactoria passionis Christi, non verò eleëmofinis, aut aliis operibus peccata nostra, aut pœnas illis debitas posse redimi.

Resp. verissimum esse, nos sola virtute meritorum Christi à peccatis, pœnisque illis debitis redemptos fuisse; quia Christus solus condignam pro nobis satisfactionem Deo Patri obtulit, & merito suæ Passionis gratias omnes promeruit, ex quibus oritur vis omnis satisfactoria, sicut & meritoria, quæ operibus nostris bonis inesse potest; unde fit, ut omnis satisfactio, quam pro peccatis nostris exoluimus, sit per Christum Iesum, & ex illo vim habeat; proindeque omnis gloriatio nostra, non in nobis, sed in ipso Christo esse debeat.

SECTIO XXIII.

Quibus operibus Deo satisfieri possit.

TRES sunt super hac quæstione Theolorum sententiæ; quidam enim existimant, virtutem satisfactoriam inesse solis operibus, quæ non sunt præcepti, sed solum consilia

confilii: alii verò solis operibus bonis pœnalibus; id est molestiam aliquam, & afflictionem inferentibus: alii de nique omnium probabilissimè asserunt, omnibus, & quibuscunque bonis operibus; a ternæ gloriæ de condigno meritoriis, ab homine justo elicitis, pro pœna temporis peccato debita satisfieri Deo posse. Ita Scot. in 4. dist. 19. quæst. 1. Gabr. ibid. art. 1. Dom. Sot. dist. 19. quæst. 2. art. 1. Dom. Sot. dist. 19. quæst. 2. art. 1. Henr. quodlibet. 8. quæst. 4. Petr. de Ledesma tract. de Sacr. Pœnit. cap. 2. 2. quibus subscribit Isamb. disp. 28. de Sacr. Pœn. art. 1. Præcipua illorum ratio hæc est, quòd opera illa, quæ sunt æternæ gloriæ de condigno meritoria, sunt etiam meritoria remotionis cuiuscunque impedimenti gloriæ illius consequendæ, cum sit utriusque par ratio; pro indeque, cum pœna temporalis peccato debita sit quoddam impedimentum illius consecutionis, sequitur, quòd justus per opera bonæ remotionem illius impedimenti merebitur; & ex consequenti opera illa erunt pro peccatis satisfactoria. Quamquamvis verum sit, nihilominus fatendum, est, opera bona hominis iusti cæteris paribus eo magis esse satisfactoria, quòd sunt magis pœnalia, & afflictiva; quia, ut siquid jorem ex natura rei aptitudinem habent ad pœnam dimendam.

Inter opera verò satisfactoria præsertim tria enumerantur à Conc. Trid. sess. 6. cap. 14. Ieiunium scilicet, oratio, & eleëmofyna: ubi per ieiunium intelligit, omnes & quæcunque corporis afflictiones voluntariè susceptas; per orationem quoscunque religionis actus interiores, aut exterioriores in Dei cultum, & honorem elicitos; per eleëmofynam autem quæcunque charitatis, & misericordiæ opera erga proximum exhibita, ad miseriam, seu necessitatem eius corporalem, aut spiritualem sublevandam: & sess. 9. cap. 9. adiungit, *Tantum esse divina munificentia largitatem, ut non solum pœnis sponte à nobis pro vindicando peccato satisfactis, aut sacerdotis arbitrio pro mensura delicti impositis; sed etiam flagellum à Deo inflatum, & à nobis patienter toleratum, apud Deum*

Patrem per Christum Iesum. satisfacere valeamus: circa qua flagella tamen & alia incommoda, quæ necessario patimur, observandum est, nos pro eo solum tempore satisfacere, quo illa patienter toleramus per actum positivum patientiæ, vel alterius virtutis; cum satisfactionis virtus, non tam in passione, & sufferentia, quàm in libera, & virtuosa flagellorum illorum, & incommodorum acceptatione consistat.

S E C T I O XXIV.

Quo modo se gerere debeat confessarius in imponenda satisfactione.

SUPPONIMVS; confessarium non modò posse, sed etiam debere satisfactionem aliquam pœnitenti iniungere, ut constat tum ex Conc. Lateran. cap. *Omni utriusq;*, & ex Conc. Trid. sess. 14. cap. 8. tum etiam ex eo, quòd tenetur confessarius id præstare, quod ex eius parte ad integritatem Sacramenti requiritur; pars autem integrans Sacramenti Pœnitentiæ est satisfactio, non quæcunque, sed illa solummodo quæ ex præcepto Sacerdotis imponitur, ut ex antè dictis constat, & habetur in Catech. Rom. part. 2. cap. 5. excipitur tamen, quando pœnitens ita morti proximus est, ut nihil supersit vitæ, nisi quantum satis est ad absolutionem recipiendam: tunc enim, sicut moribundus nullam pœnitentiam implere potest, sic confessarius nullam imponere tenetur: si tamen non ita morti vicinus sit, præstat semper aliquam vel levissimam imponere, v. g. invocationem nominis Iesu, deoscultationem imaginis crucifixi, &c. Ut ea ratione Sacramentum habeat debitam integritatem, & infirmus fructum aliquem ex illa satisfactione Sacramentali percipiat.

Hoc præsupposito, ut noverit confessarius quomodo se in iniungendis pœnitentiis seu satisfactionibus gerere debeat, Conc. Trid. doctrina ipsi atentè consideranda est.

praefertim sess. 14. cap. 8. ubi dicit, *Debere Sacerdotes Debitum*
quantum Spiritus, & prudentia suggererit, pro qualitate crimi-
num, & poenitentium facultate, salutaris, & convenientis sa-
tisfactiones iniungere, &c.

Quae quidem Concilij verba, si attente (considerentur) perpendantur, plurimum lucis cuilibet confessario afferre poterunt, vt hac in parte officio suo ritè fungatur.

Dicit igitur in primis, *Quantum Spiritus & prudentia suggererit*; vt ostendat Ecclesiam pro iniungendis satisfactionibus in foro interiori, & secreto Poenitentiae, nullam certam regulam in particulari praescribere voluisse, sed id confessariis determinandum reliquisse; & quamuis olim plures canones poenitentiales ad vigorem Ecclesiasticae disciplinae conferuandum sanctissime ediderit, ac pro exigentia temporum locorum, & personarum variè commutauerit; illos tamen, cum iam ab aliquibus saeculis in detrimentum abierint, in usum ob iustissimas causas reuocari noluisse; sed satisfactionem quidem priuatam, & sacramentalem, confessariorum discretioni, & prudentiae commisisse, publicam autem ob publica peccata exuolendo Episcoporum arbitrio permisisse, vt constat ex variis Conc. Tr. decretis, ac praefertim ex sess. 24. c. 8. de reformatione. Vbi declarat Episcopum posse poenitentiam publicam, in aliam secretam poenitentiam commutare, quando ita magis expedire iudicauerit.

Dicit . . . *Pro qualitate criminum*; vt noverit confessarius quid potissimum attendere debeat in imponenda satisfactione, cuius mensuram, ac modum non pro libito determinare debet, sed pro qualitate criminum, in quorum dictam simul, & medelam imponitur; ideoq; peccator non modò numerum, ac speciem, sed & alias circumstantias debet perpendere, ex quibus illorum grauitas augeri, minui potest, v. g. an ex infirmitate, ignorantia, vel maiestate fuerint commissa; an ex repentino animi motu; an ex prauo aliquo, & inueterato habitu ortum ducant iuxta diuinæ iustitiae regulam, *Pro mensura delicti, sit & poenitentiarum modus*

Dicit 3. & *Pœnitentium facultate*: non enim sola peccatorum grauitas aut leuitas, sed & ipforum pœnitentium facultas consideranda est; quod Rituale Romanum optimè declarauit tit. de ordine administrandi Sacramentum Pœnitentiæ, ubi dicit, in iniungendis satisfactionibus, *Habendam esse rationem status, conditionis, sexus, ætatis, & item dispositionis pœnitentium, Status, v. g. sitne pœnitens clericus, an laicus, &c. Conditionis, infimæ, an eminentis, superior, an inferior, diues an pauper. Sexus: aliqua enim in sexu fragiliori tolerari vt cunque possunt, quæ in perfectiori nullam excusationem admittunt. Ætatis, est enim longè dispar ratio peccatorum, quæ in ætate puerili, & quæ in perfecta, & matura committuntur. Et dispositionis, corporis scilicet, vel animi; aliqui enim sunt imbecilles, & infirmi, quos si oneraueris, opprimes; alij contra valentes & robusti; item alij conscientia scrupulis, & dubiis inquietantur; alij passionibus acerbis exagitantur. Quæ omnia & alia similia confessario perpendenda sunt, vt (sicut loquitur Catech. Rom. sup.) *Cum iustitia, prudentia & pietate in sententia erga pœnitentes ferenda se gerat.**

Post considerationem qualitatis criminum, & facultatis pœnitentium, satisfactiones ipsæ imponendæ attendi debent, quas Concilium dicit esse debere *Salutares & conuenientes.*

Salutares quidem, id est utiles & aptas ad salutem pœnitentium: quod vt præstet confessarius, debet in illis imponendis hoc solum ob oculos habere, nimirum vt pœnitentis saluti consulat; ideoque duo extrema huic fini opposita sunt ipsi deuitanda.

Primum est, *Ne* (ut loquitur Conc. Suprà) *peccatis conuincat, & indulgentius cum pœnitentibus agat, nè ue leuissima quadam opera pro grauissimis delictis iniungendo, alienorum peccatorum particeps efficiatur. Habent autem præ oculis, ut satisfactio, quam imponit, non sit tantum ad noua vitæ custodiam, & infirmitatis medicamentum sed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam, & castigationem: hoc fiet, si (ut monet Rituale Romanum supra) confessarius, quantum poterit, Contrarias peccatis pœnitentiæ iniungat; veluti*
auariæ,

avaris, eleemosynas; libidinosi, jejunia vel alias carnis afflictio-
nes; superbi, humilitatis officia; desidiosus, devotionis studiu-
tariis autem, vel seriis confitentibus, vel in peccata facile reci-
dentibus utilissimum fuerit consulere, ut saepe, puta semel
in mense, vel certis diebus solemnibus confiteantur, & si expediat
communicent.

Aliud quoque extremum ipsi confessario, devitandum
est, ne scilicet durum se, & rigidum ultra quam satis est
poenitenti exhibeat, illiq; acerbis nimis, & molestas po-
nitentias imponat, eo pretextu, quod conscientiam suam
exonerare velit, nihil curans, an ipse poenitens eas adim-
pleat nec ne: quod esset maxime à charitate alienum, &
fini huius Sacramenti prorsus repugnaret; unde sapien-
tissime monet Rituale Parisiense tit. de Sacram. Poenit.
confessarius satisfactione, iniuncta interroget poeniten-
tem, An possit, anne dubitet poenitentiam sibi iniunctam pro-
gere; alioquin eam immutat aut minuat. Neq; repudiandum
est axioma Io. Gerson. part. 2. operum in regul. moral. ubi
dicit, Tuius esse cum parva poenitentia, quae sponte suscipitur
& verisimiliter adimpleretur, ducere confessos ad Purgatorium
quam cum magna non implenda, precipitare in infernum. Et
te multi graves Theologi, quibus subscribit Gamachus, et
stimant, confessarium aliquando pro satisfactione poe-
nitenti salubriter imponere posse opera, etiam ab ipso non
debita, & praecepto implenda, v. g. ut audiat missam singu-
lis Dominicis diebus, & festivis per annum, ut per totam
quadagesimam ieiunet, &c. Observat praeterea Layman. tit.
6. de poenit. c. 15. ex S. Thoma & aliis Doctoribus, aliquid
esse causas, quarum intuitu confessarius legitime possit
satisfactionis imponendae rigorem minuere, quales sunt
magnitudo contritionis, infirmitas corporis, imbe-
litas animi, tubilxi aut indulgentiarum tempus aut simi-
les.

Deniq; Concilium dicit satisfactiones esse debere
venientes statui, conditioni, sexui, &c. Scilicet ut nihil
illis confessarius à poenitente nisi iuxta prudentiae regu-
lam exigat; e. g. ut filio familias non iungat eleemosy-
nary

erogandas, operariis vel debilibus personis ieiunia, mulieribus peregrinationes, valde occupatis multas preces; sed præcipuo studio confessarius cauere debet (Vt rectè monent S. Anton. Nau. & alij apud Laym, supra) ne tales imponat satisfactiones, ex quibus alij v. g. maritus, parentes, vel domestici in suspitionem peccati alicuius in confessione declarati venire possint, aut ex quibus conijciant, graue aliquod peccatum à pœnitente commissum fuisse: quod etiam habetur in Rituali Romano supra, vbi expressè prohibetur, ne vnquam pro peccatis occultis quantumuis grauibus manifesta imponatur.

SECTIO XXV.

Quæ sit obligatio pœnitentis circa pœnitentiam acceptandam, & adimplendam.

CERTVM est pœnitentem obligari ad acceptandam, & ad implendam pœnitentiam sibi rationabiliter à confessario impositam, nec posse licitè illam repudiare, & satisfactionem in Purgatorio implendam reseruare. Ita enim docet S. Thom. in 4. disp. 18. q. 1. a. 3. q. 3. & post illum Sot. Palud. Major, & alij plures, quos citat, & sequitur Suar. disp. 38. sect. 7. Ratio est; tum quia integritas Sacramenti à pœnitente seruanda id requirit; tum etiam, quia potestas ligandi, quæ Sacerdotibus à Christo Domino concessa est, in eo præsertim consistit (vt declarat Conc. Trid. sess. 14. cap. 8. & can. 15.) quòd Sacerdotes ex iudicialia, quam habent potestate, ligare possint pœnitentes ad pœnam; ad quam profectò eos ligare non possent, si ad satisfactionem implendam non possent eos obligare.

Vnde sequitur, illum peccare, qui pœnitentiam rationabiliter impositam acceptare non vult, aut acceptatam implere non curat; mortaliter quidem, si pœnitentia illa sit grauis; venialiter tantum, si leuis sit: vt docet Valent. quæst. 4. de Pœnit. pu. 4. Imò Suar. supra existimat, pœnitentiam

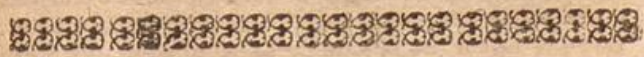
nitentia cuiuscunque ob venialia peccata imposita om-
 fionem, si contemptus absit, esse tantum venialem, ta an
bat,
solui
fam,
nibus
ment
1645
retica
 tamen confessarius nimis duram, aut difficilem poen-
 tentiam imponat, poterit poenitens ab eo postulare, 330
 illam minuat, aut mutet, cui tunc confessarius, quan-
 tum licite potest, annuere debet, vt docet Nau. cap. 20.
 n. 20. ne scilicet confessionis, & Poenitentia iugum ni-
 mis onerosum, & exosum reddatur: quod si confessarius
 nolet minuere vel mutare, poterit poenitens, antequam
 recipiat absolutionem, petita humiliter venia Sacerdo-
 tem alterum adire, ei que peccata omnia rursus confi-
 teri, & ab eo poenitentiam mitiorem, & a se facilius
 implendam acceptare, vt docet Suar. supra. Imo si poe-
 nitentiam, quam acceptauit, implere nisi cum maxima
 difficultate possit, poterit confessarius, qui etiam im-
 fuit, aut quiuis alius etiam illo inferior, audita iterum
 confessione peccatorum poenitentiam illam ex causa
 qua iusta, & rationabili mutare. Ita Syl. Henric. Suar.
 Valent. & alij, quos citat, & sequitur Laym. tract. 6. de
 Sacram. Poenit. cap. 15. qui etiam ibidem subdit, proba-
 bilem & in praxi tutam esse eorum poenitentiam, qui
 ferunt, alterum confessarium ex causa aliqua iusta poe-
 tentiam mutare posse, etiam non audita confessione pec-
 catorum ob qua imposita fuerat: sic enim docent
 vald. Nauar. Victor. Tolet. & alij, quos ibidem citat.

Queres, quo tempore poenitentia a confessario
 iuncta impleri debeat. Resp. cum distinctione. P
catis,
ta fat
torio
gatur
appo
tholi
cabin
 enim illius implenda tempus a confessario praefixum
 fuit, vel non: si primum, v. g. si certis diebus ieiunium
 seruandum iniunctum sit, tempore illo praefixo imple-
 dum est: si secundum, poenitens, quam primum con-
 modè poterit, satisfactionem implere tenetur. Ita Suar.
 I. cit. vbi docet, illum mortaliter peccare, qui poenite-
 tiam grauem sine vlla rationabili causa tempore valde
 diuturno, ex sola desidia aut incuria differret.

Est autem hic obiter obseruandum, damnatam
 lim fuisse a Sixto summo Pontifice in Bulla speciali de
 ta an

I N
&
pecc
qua

sa anno 1478. sententiam Petri de Osma, qui asser-
bat, non nisi peracta poenitentia confitentes debere ab-
soluti: quam quidem sententiam falsam, scandalo-
sam, & SS. Patrum decretis Apostolicisque constitutio-
nibus contrariam, & haeticam declaravit, cuius Bullae
mentio fit in censura Facultatis Parisiensis dato anno
1644. die 23. Iunii, in qua eandem vt temerariam, & ha-
reticam proscripsit.

APPENDIX.

De Indulgentiis, & Purgatorio.

QVONIAM supra diximus, posse confessarium in-
jungendarum satisfactionum rigorem, minuere oc-
casione Indulgentiarum, poenaque temporales pec-
catis, quoad maculam remissis, debitas, quibus in hac vi-
ta satisfactum minime fuerit, post hanc vitam in Purga-
torio esse luendas, vt vtrumque melius & certius intelli-
gatur, Appendicem hanc de Indulgentijs, & Purgatorio
apposuimus, in qua, quid de vtroque secundum Ca-
tholicae fidei normam sentiendum sit, breuiter expli-
cabitur.

PARAGRAPHUS I.

Quid sit, & quotuplex Indulgentia.

INDVLGENTIAE nomen, secundum communem,
& receptum Ecclesiae usum, significat poenae temporalis
peccato, quoad culpam remisso, debita condonationem,
quae fit ab Ecclesia ex iusta aliqua, & rationabili causa per
applica-